

The Role of Media in Preventing High-Risk Sexual Behaviors in Society: A Qualitative Study

Ali Jafari¹

Received: May. 13, 2023, Accepted: Nov. 27, 2023

DOI: 10.22034/scm.2025.216317

Abstract

High-risk sexual behaviors have significant consequences and are influenced by various factors, making them a critical concern for public health and social experts. This qualitative study explores the role of media in preventing such behaviors in society. Using qualitative content analysis, the research involved interviews with 16 media experts and professors, selected through purposive and snowball sampling until theoretical saturation was achieved. Thematic analysis revealed ten key roles of media in prevention, prioritized as follows: educational, informational and awareness-raising, socialization, highlighting, public opinion sensitization, surveillance and care, culture and norm-making, programming, deterrence and demotivation (control), and framing behaviors and producing meaning. The findings underscore the media's influential role in mitigating social harms like high-risk sexual behaviors, highlighting its potential as a preventive tool.

Keywords: Prevention, high-risk sexual behaviors, mass media, social media.

Introduction

High-risk sexual behaviors, including unprotected sex, early sexual debut, and multiple partners, pose significant threats to public health through increased risks of STIs, unintended pregnancies, and psychosocial consequences. Global data reveal that approximately 47% of adolescents have engaged in sexual activity, with 6% initiating intercourse before age 13 (WHO, 2020). In Iran, studies indicate a 12.8%

¹ . Assistant Professor, Department of Communications and Social Participation, Institute for Educational Studies, Organization for Educational Research and Planning (OERP), Tehran, Iran. (Corresponding Author). alijafari@oerp.ir

to 20% prevalence of sexual activity among adolescents (Gheisari et al., 2021), highlighting the urgent need for effective prevention strategies.

While various social institutions (family, schools, healthcare systems) contribute to sexual health education, mass and social media have emerged as powerful yet understudied agents in shaping sexual behaviors. Prior research has established media's influence on health behaviors through education, normalization, and social modeling (Rezagholizadeh, 2020; Naibi & Jadidi, 2022). However, critical gaps remain:

1. Most studies focus on Western contexts, neglecting culturally specific media dynamics.
2. Quantitative approaches dominate, missing nuanced qualitative insights into how media functions preventively.
3. Few examine the spectrum of media roles (e.g., education, deterrence, cultural framing) holistically.

This study addresses these gaps by asking: What are the primary roles of media in preventing high-risk sexual behaviors in society, and how can these roles be strategically leveraged for public health impact?

Objective

The study aims to identify and categorize the roles of media in preventing high-risk sexual behaviors, providing a comprehensive framework for leveraging media in public health interventions.

Method

This study employed a qualitative content analysis approach to explore media's preventive roles. The sample comprised 16 media experts, professors, and specialists in social sciences (75% male, 25% female), selected via purposive and snowball sampling until theoretical saturation was achieved. Participants held advanced degrees (40% PhD, 27% doctoral candidates, 33% MA) in fields like communication sciences (37%), sociology (25%), and psychology (19%). Data Collection & Analysis:

- Semi-structured interviews were conducted, focusing on media's strategies for prevention.
- Interviews were transcribed and analyzed using thematic analysis, with codes derived inductively.
- Validity was ensured through expert review and participant feedback on emergent themes.

- Data were categorized into 10 core roles, ranked by frequency (e.g., educational roles appeared in 106 responses, 20% of total mentions).

Findings

The analysis identified ten primary roles of media in prevention:

1. Educational: Teaching preventive behaviors, health values, and life skills.
2. Informational: Raising awareness about risks, legal consequences, and health impacts.
3. Socialization: Transmitting cultural values and norms.
4. Highlighting: Emphasizing the severity and prevalence of risky behaviors.
5. Sensitization: Mobilizing public opinion toward prevention.
6. Surveillance: Monitoring at-risk groups and policy implementation.
7. Culture-making: Promoting healthy norms and values.
8. Programming: Creating targeted content (e.g., ethical and family-focused programs).
9. Deterrence: Discouraging risky behaviors through fear of consequences.
10. Framing: Shaping perceptions and meanings of behaviors.

The most emphasized role was educational (20% of responses), followed by informational (13.39%) and socialization (12.45%).

Conclusion

The study highlights the media's multifaceted role in preventing high-risk sexual behaviors, from education to cultural influence. While media alone cannot eliminate such behaviors, its strategic use can significantly complement efforts by families, schools, and institutions. The findings align with theories like Lasswell's media functions and framing theory, underscoring media's capacity to shape public discourse and behavior.

Novelty

This study stands out by qualitatively analyzing media's diverse preventive roles, offering a nuanced framework absent in prior research. It bridges theoretical and practical gaps, providing actionable insights for policymakers and media practitioners to design effective prevention campaigns.

Bibliography

- Alborzi, S., Movahed, M., Ahmadi, A. Y., & Tabiei, M. (2019). Study of risky sexual behaviors and related socio-cultural factors among youth in Shiraz. *Demographic Studies Journal*, 5(2), 157-184. (In Persian)
- Bayabani, G. (2013). The role of media in crime prevention. *Media Quarterly*, 24(3), 33-42. (In Persian)
- Boyer T. (2016). The development of risk-taking: A multi-perspective review. *Developmental Review*. 26(3): 291-345.
- Chong, M., & Choy, M. (2018). "The social amplification of haze-related risks on the internet. *Health Communication*, 33: 14-21.
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27901352/>
- Cockerham, W. C. (1999). *Health Lifestyles in Russia*, Social Science & Medicine Disease, London: Polity Press.p 56.
- Cockerham, William C. & A. Rutten & T. Abel (1997). "Conceptualizing Contemporary Health Lifestyle: Moving Beyond Weber", *The Sociological Quarterly*, 38 (2): 321-342.
- Copen, Casey E.; Brookmeyer, Kathryn A.; Haderxhanaj, Laura T.; Hogben, Matthew; Torrone, Elizabeth A. (2022). *Sexually Transmitted Diseases*, 49(1), 99-104. Dodson CV, Scull T, Schoemann AM. (2023). A Six-Month Outcome Evaluation of Media Aware Parent, a Parent-Based Media Mediation and Sexual Health Communication Program to Promote Adolescent Sexual Health. *J Health Commun*. 11:1-14.
- Fattahi, A., Amin Bidokhti, A. A., & Danaei, A. (2021). Presenting a model of mass media management in social crisis management (Case study: Television). *Crisis Management*, 10(1), 113-125. (In Persian)
- Fisher HH, Eke AN, Cance JD, Hawkins SR, Lam WK. (2018). Correlates of HIV-related risk behaviors in African American adolescents from substance-using families: Patterns of adolescent-level factors associated with sexual experience and substance use. *Journal of Adolescent Health*. 42(2):161-9.
- Foley JD, Venable PA, Brown LK, Carey MP, DiClemente RJ, Romer D. (2019). Depressive symptoms as a longitudinal predictor of sexual risk behaviors among African-American adolescents. *Health Psychol*. 2019;38(11):1001-9
- France, A. (2017). *Understanding youth in late modernity*. Institute for Culture, Art and Communication. (In Persian)

- Gheysari, Z., Sahebald, H., & Ebrahimpour, M. (2021). Investigating the effectiveness of motivational psychotherapy on students' risky behaviors (sexual behavior, violence). *Pajouhan Scientific Journal*, 19(3), 27-33. (In Persian)
- Ghorbani, A., & Khosravi, M. (2017). Risky behaviors as consequences of membership in virtual networks (Case study: Payame Noor University students in Gonbad Kavous). *Journal of Social Problems of Iran*, 8(2), 149-196. (In Persian)
- Huang, H., Xu, Z., Ge, Q. (2023). The Impact of Customized Short Message Service on High-Risk Behaviors Among MSM in China, a Randomized Controlled Trial Study. *AIDS Behav.*
- Johnston L.D, O'Malley P.M & Bachman J.G. (2002). Monitoring the Future National Survey Results on Drug Use. Secondary School Students. Ethesda, MD: National Institute on Drug Abuse.1:121-34.
- Karle, A., Agardh, A., Larsson, M. et al. (2023). Risky sexual behavior and self-rated mental health among young adults in Skåne, Sweden – a cross-sectional study. *BMC Public Health* 23, 9.
- Kavota JK, Kamdjoug JRK and Wamba SF. (2020). Social media and disaster management: Case of the north and south Kivu regions in the Democratic Republic of the Congo, *International Journal of Information Management*, Available online 14 January 2020, 102068. Lam T, Stewart SM, Ho L, Force YT, Hong TF. (2001). Prevalence and correlates of smoking and sexual activity among Hong Kong adolescents. *Journal of Adolescent Health*. 29(5):352-8. Prevalence and correlates of smoking and sexual activity among Hong Kong adolescents
- Linres, B.R. (2015). A Study on Social Media in Crisis Planning in Public Relations, Congressional Research Unit of America.
- Littlejohn, S. W. (2005). Theories of human communication (M. Noorbakhsh et al., Trans.). Jangal Publications. (Original work published 2002). (In Persian)
- McQuail, D., & Windahl, S. (2009). Communication models for the study of mass communications (G. Mirani, Trans.). *Tarh-e Ayandeh*. (Original work published 1993. (In Persian)
- MehdiZadeh, S. M. (2012). Media theories: Common thoughts and critical perspectives. *Hamshahri*. (In Persian)
- Mehrdad, H. (2009). An introduction to mass communication theories and concepts. *Faran*. (In Persian)

- Mohammadi, S., Bijani Mirza, T., & Hatami, M. (2018). The role of family, school and media in crime prevention with emphasis on international criteria governing governments' commitment to educating people. *Teaching Research*, 6(4), 238-258. (In Persian)
- Nayebi, H., & Jadidi, V. (2022). Investigating the relationship between media literacy and risky behaviors (sexual relations and running away) among youth. 10th International Conference on Humanities, Social Sciences and Lifestyle, Tehran. (In Persian)
- oh, S.-H., Paek, H.-J., & Hove, T. (2015). 'Cognitive and emotional dimensions of perceived risk characteristics, genre-specific media effects, and risk perceptions: The case of H1N1 influenza in South Korea', *Asian Journal of Communication*, 25: 14-32.
- Orr, D., Baram-Tsabari, A. and Landsman, K. (2016). 'Social media as a platform for healthrelated public debates and discussions: the Polio vaccine on Facebook', ", *Israel Journal of Health Policy Research*, 5: 1-11.
- Pittman D, Rush C, Litt S, Minges M, Quayson A. (2023). Psychological distress as a primer for sexual risk taking among emerging adults. *Int J Sexual Health*. 33(3):371–84.
- Purmanafi, A., & Ghorbani, E. (2018). Modern prevention: The role of virtual media in preventing drug tendency in cyberspace. *Addiction Studies Quarterly*, 12(49), 9-22. (In Persian)
- Rezagholidzadeh, B. (2020). Investigating social harms among adolescents and the role of media in their prevention and control. *Media Quarterly*, 31(1), 147-166. (In Persian)
- Saadati, M. (2017). *Sociological explanation of factors affecting risky behaviors (Case study: 15-34 year old youth in Tabriz)* [Doctoral dissertation]. University of Kashan. (In Persian)
- Saadati, M. (2020). Sociological study of the role of social process in explaining risky behaviors. *Strategic Research on Social Problems in Iran*, 9(2), 109-134. (In Persian)
- Santelli J, Carter M, Orr M, Dittus P. (2009). Trends in sexual risk behaviors, by nonsexual risk behavior involvement, US high school students, 1991–2007. *Journal of Adolescent Health*. 44(4):372-9.
- Severin, W. J., & Tankard, J. W. (2018). *Communication theories: Origins, methods, and uses in the mass media* (A. Dehghan, Trans.). University of Tehran Press. (Original work published 2001) . (In Persian)

- Staton, M., Dickson, M.F., Pike, E. (2022). An Exploratory Examination of Social Media Use and Risky Sexual Practices: A Profile of Women in Rural Appalachia Who Use Drugs. *AIDS Behav* 26, 2548–2558.
- Sullivan, T. (2006). Key concepts in communication (M. H. Rishzadeh, Trans.). Fasleno. (Original work published 1995) (In Persian)
- Tajvar, A., Pourtahmasebi, S., & Hooshang, H. (2011). The role and function of media in emergence and prevention of social harms. *Silent Invasion Conference, Jahad Daneshgahi, Tehran.* (In Persian)
- Windahl, S., Signitzer, B., & Olson, J. T. (2008). Using communication theory (A. Dehghan, Trans.). Jameeshenasan. (Original work published 1992) (In Persian)

سال چهاردهم / بهار ۱۴۰۴

مقاله پژوهشی

نقش رسانه‌ها در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه؛ یک مطالعه کیفی

• علی جعفری^۱

تاریخ دریافت: ۰۲/۲/۲۳، تاریخ تایید: ۰۲/۹/۰۶

DOI: 10.22034/SCM.2025.216317

چکیده

رفتارهای پرخطر جنسی دارای پیامدهای مختلفی بوده و خود نیز تحت تأثیر مؤلفه‌های گوناگونی قرار دارد. به همین دلیل، توجه صاحب‌نظران رشته‌های مختلف را به خود جلب کرده است. هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش رسانه‌ها در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه است. روش این پژوهش کیفی از نوع تحلیل محتوای کیفی، جامعه آماری شامل تمامی اساتید و خبرگان حوزه رسانه، روش نمونه‌گیری هدفمند و فن گلوله برفی، حجم نمونه بر اساس اصل اشباع نظری مشخص شد. تعداد نمونه پس از مصاحبه با ۱۶ نفر به کفایت نظری رسید. ابزار گردآوری اطلاعات، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و روش تجزیه و تحلیل داده‌ها از نوع تحلیل مضمون است. مطابق با نتایج پژوهش حاضر، از نظر شرکت‌کنندگان، نقش رسانه‌ها در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه در ۱۰ مقوله پایه طبقه بندی شد که به ترتیب اولویت عبارتند از: ۱. آموزشی، ۲. اطلاع‌رسانی و آگاهی-بخشی، ۳. جامعه‌پذیری، ۴. برجسته‌سازی، ۵. حساس‌سازی افکار عمومی نسبت به موضوع پیشگیری، ۶. نظارتی و مراقبتی، ۷. فرهنگ‌سازی و هنجارآفرینی، ۸. برنامه‌سازی، ۹. بازدارندگی و انگیزه‌زدایی (کنترل) و ۱۰. چارچوب‌سازی رفتارهای پرخطر جنسی و تولید معنا. در مجموع بنا بر ملاحظات نظری و یافته‌های پژوهش حاضر، رسانه‌ها نقش تأثیرگذار در جامعه به خصوص از منظر پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی نظیر رفتارهای پرخطر جنسی دارند. لذا می‌توان از ظرفیت‌های آنها در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه بهره برد.

کلید واژه‌ها: پیشگیری، رفتارهای پرخطر جنسی، رسانه‌های جمعی، رسانه‌های اجتماعی.

^۱ . استادیار گروه مشارکت‌ها و ارتباطات، پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش، سازمان پژوهش و برنامه ریزی

آموزشی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول). alijafari@oerp.ir

فصلنامه علمی جامعه، فرهنگ و رسانه/ سال سیزدهم، شماره ۵۴، بهار ۱۴۰۴/ ص ۳۳۳-۳۷۱

مقدمه

جوانان همواره در کانون کنترل و نگرانی بزرگسالان و ساختار اجتماعی بوده‌اند و گستره‌ای از ترس و نگرانی‌ها به طور مداوم درباره رفتار و مسائل جوانان وجود دارد (فرانس، ۱۳۹۶: ۱۱). هم‌نوا نبودن این رفتارها با هنجارهای اجتماعی و بروز آن به شکل رفتارهای مخاطره آمیز ممکن است پیامدهای جبران ناپذیری برای کل جامعه داشته باشد. بروز این رفتارها، به عنوان یکی از مهم ترین مسائل اجتماعی جوامع، زندگی فرد و دیگران را مختل و جامعه را دچار آسیب جدی می‌کند و نتایج منفی و مخرب جسمی، روان شناختی و اجتماعی را در جامعه افزایش می‌دهد و خود ممکن است علت و بسترساز بسیاری از آسیب‌های دیگر شود (سعادت، ۱۳۹۹: ۱۱۴). از بین رفتارهای پرخطر، بر رفتارهای پرخطر جنسی^۱ به دلیل پیامدهای ناگوار و غیرقابل جبران در سال‌های اخیر بیش از سایر رفتارهای پرخطر تأکید شده است (لم^۲ و همکاران، ۲۰۲۱: ۳۵۳). رفتارهای جنسی پرخطر رفتارهایی هستند که از تعدد شرکای جنسی تا استفاده نکردن از وسایل پیشگیری از ابتلا به بیماری‌های مقاربتی را شامل می‌شود و عمدتاً خطرپذیری‌های دیگر از قبیل مصرف سیگار، مواد مخدر و الکل را به دنبال دارد (سانتلی^۳ و همکاران، ۲۰۱۹: ۳۷۴). طبق تحقیقات انجام شده، ویژگی‌های زیستی، چرخه رشد، موقعیت اجتماعی اقتصادی، ویژگی‌های خانوادگی، تأثیر همسالان و رسانه، عوامل شخصیتی (ارزش‌ها، انتظارات و عقاید)، عوامل رفتاری (ناهنجاری‌ها و بزهکاری)، قراردادهای اجتماعی و هنجارها و عوامل محیطی در گرایش نوجوانان به رفتارهای پرخطر جنسی تأثیرگذار هستند (فیشر^۴ و همکاران، ۲۰۱۸: ۱۶۴). تقریباً ۴۷ درصد از نوجوانان در سراسر جهان رفتارهای جنسی را تجربه کرده‌اند. ۶ درصد از آن‌ها اولین رابطه جنسی خود را قبل از ۱۳ سالگی تجربه کرده‌اند. در ایران نرخ شیوع روابط جنسی در پسران و دختران نوجوان ۱۲/۸ تا ۲۰ درصد گزارش شده است (قیصری و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۹). رفتار جنسی پرخطر یک چالش بهداشت عمومی است که به طور قابل توجهی بر سلامت و بهزیستی جوانان در سراسر جهان تأثیر منفی می‌گذارد (کارل^۵ و همکاران، ۲۰۲۳: ۱). رفتار جنسی پرخطر یک چالش بهداشت عمومی جهانی است که به طور قابل توجهی به افزایش خطر عفونت‌های مقاربتی و/یا بارداری‌های ناخواسته کمک می‌کند

^۱ . High-risk sexual behaviors

^۲ . Lam

^۳ . Santelli

^۴ . Fisher

^۵ . Karle

(سازمان جهانی بهداشت^۱، ۲۰۲۰). در سال ۲۰۲۰، سازمان بهداشت جهانی (۲۰۲۲) تخمین زد که بیش از ۳۷۰ میلیون عفونت جدید عفونت‌های مقاربتی مانند کلامیدیا، سوزاک و تریکومونیازیس وجود دارد و بیش از ۳۷ میلیون نفر در سراسر جهان با ایدز زندگی می‌کنند (سازمان جهانی بهداشت^۲، ۲۰۲۰؛ برنامه سازمان ملل متحد در بیماری ایدز^۳، ۲۰۲۲). جوانان و نوجوانان برخی از آسیب پذیرترین گروه‌ها را تشکیل می‌دهند (سازمان جهانی بهداشت، ۲۰۲۲). بیشتر عفونت‌های مقاربتی نتیجه رفتارهای جنسی پرخطر است که به نوبه خود با عواملی مانند مصرف الکل، مصرف مواد، و سلامت روان ضعیف - به ویژه افسردگی و پریشانی روانی ارتباط دارند (پیتمن و همکاران، ۲۰۲۲: ۳۷۲؛ فولی، ۲۰۱۹: ۱۰۰۳). رفتار جنسی پرخطر پیامدهای سلامتی و تولید مثلی گسترده‌ای دارد که شامل سرطان دهانه رحم، مرده زایی، و مرگ مادران و نوزادان می‌شود، که همگی از مشکلات عمده سلامت جهانی هستند (سازمان جهانی بهداشت، ۲۰۱۹). مانند همه رفتارهای انسانی، رفتار جنسی پیچیده است و نیاز به درک عمیقی برای هدایت مداخلات و سیاست گذاری برای کاهش شیوع بیماری‌های مقاربتی و شیوع حاملگی‌های ناخواسته دارد (کارل و همکاران، ۲۰۲۳: ۳). این نوع رفتارها پیامدهای اجتماعی را با خود به همراه خواهد داشت و بخش مهمی از منابع خانواده‌ها و جامعه را برای پیشگیری از رفتارهای پرخطر به خود اختصاص می‌دهد (سعادتی، ۱۳۹۶: ۷).

امروزه رفتارهای پرخطر جنسی، به عنوان یکی از جدی ترین چالش‌ها در حوزه بهداشت و سلامت تلقی می‌شود و به دلیل پیامدهای فراگیر در تمامی ابعاد جامعه، دغدغه بسیار مهمی برای دست اندرکاران، سیاستگذاران و صاحب‌نظران این عرصه ایجاد کرده است. به بیانی دیگر، رفتارهای پرخطر، یکی از مهمترین نگرانی‌های بهداشتی و اجتماعی جوامع کنونی است که بر فرد، خانواده و جامعه تأثیر می‌گذارد (جانستون^۴ و همکاران، ۲۰۰۲: ۱۲۱). رفتارهای پرخطر جنسی دارای پیامدهای گوناگون در تمامی ابعاد بوده و همچنین خود نیز تحت تأثیر مؤلفه‌های گوناگونی قرار دارد. به همین دلیل، در تمامی جوامع، توجه فراوان صاحب‌نظران به ویژه صاحب‌نظران بهداشتی، روانشناسی، علوم اجتماعی و... را به خود جلب کرده است. به عبارت دیگر، می‌توان گفت که یکی از بحران‌های جدی در زمینه رفتارهای پرخطر از آنجا ناشی می‌شود که دامنه این رفتارها، وسیع بوده و سلسله‌ای از رفتارها را در بر گرفته که نه تنها به خود افراد درگیر

^۱. World Health Organization (WHO)

^۲. World Health Organization (WHO)

^۳. United Nations Programme on HIV/AIDS (UNAIDS)

^۴. Johnston

ضربه وارد کرده، بلکه سایر اعضای جامعه را نیز با زیانهای جدی مواجه می‌سازد. مصرف الکل و دخانیات، رانندگی خطرناک، روابط جنسی نایمن و خشونت و درگیری به عنوان مهمترین رفتارهای پرخطر تلقی می‌شوند (بویر^۱، ۲۰۱۶: ۲۹۱). این در حالی است که این رفتارها می‌توانند زنجیره وار بهم متصل بوده، یکدیگر را تقویت کنند و هر رفتار پرخطری به رفتار پرخطر دیگری منتهی گردد. به عنوان مثال میان رفتارهای پرخطر جنسی و مصرف مواد مخدر و الکل (البرزی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۶۰-۱۵۹) و ابتلا به بیماری‌های مقاربتی و مصرف مواد (کوپن^۲ و همکاران، ۲۰۲۲: ۹۹) ارتباط عمیقی وجود دارد. لذا پیشگیری از این نوع رفتارها بسیار حیاتی و ضروری است.

یکی از راه‌های پیشگیری و کنترل آسیب‌های اجتماعی استفاده از ظرفیت‌های رسانه‌هاست. نقش رسانه‌ها در اطلاع رسانی، آگاه سازی و آموزش در باب آسیب‌های اجتماعی بی بدیل است. رسانه به دلیل شناخت شرایط سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، مناطق تحت پوشش خود و برنامه سازی با استفاده از عناصر و ظرفیت‌های خاص منطقه، می‌تواند در زمینه کمک به شناسایی، پیشگیری، کنترل و مقابله با آسیب‌های اجتماعی در جامعه تأثیرگذار باشد (رضاقالی زاده، ۱۳۹۹: ۱۴۹). رسانه‌ها به عنوان یکی از بزرگترین تولیدکنندگان دانایی و ابزاری توانمند در تهییج افکار، احساسات و حتی تغییر رفتارهای فردی و جمعی اهمیت دوچندان یافته‌اند. چنانکه نیل پستمن معتقد است وسایل ارتباط جمعی از یک سو، نقش روز افزونی در آنچه به آن وقوف می‌یابیم، با آن آشنا می‌شویم، رویاروی آن قرار می‌گیریم، تجربه می‌کنیم یا به عنوان تجربه و دانش می‌آموزیم و به آن شکل می‌دهیم، ایفا می‌کنند و از سوی دیگر به ما تحمیل می‌کنند که به چه بیندیشیم و چگونه بیندیشیم (فتاحی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۱۴).

نقش رسانه‌ها در پیشگیری از رفتارهای جنسی پرخطر بسیار مهم است. رسانه‌ها نقش مهمی در شکل‌دهی به نگرش‌ها، افکار و رفتارهای ما دارند. آنها توانایی دارند تا اطلاعات، مفاهیم و الگوهای رفتاری را برای مخاطبان خود تحت تأثیر قرار دهند. در زمینه پیشگیری از رفتارهای جنسی پرخطر، رسانه‌ها می‌توانند نقش مهمی در آموزش و اطلاع رسانی داشته باشند. به علاوه، رسانه‌ها می‌توانند الگوهای رفتاری سالم را ترویج کنند. نمایش نقش‌های قدرتمند، مستقلی و مسئولیت پذیر برای زنان و مردان می‌تواند به کاهش رفتارهای جنسی پرخطر کمک کند.

^۱. Boyer

^۲. Copen

جرم‌شناسان بر نقش‌های دوگانه رسانه در وقوع جرم یا پیشگیری از آن تأکید دارند و معتقدند این ابزار در پرورش یا انحراف افکار عمومی نقش مهمی را ایفا می‌کند و بهترین وسیله برای روشن شدن اذهان و تنویر افکار عمومی و عقاید هستند؛ بنابراین این ابزار تولید همچون آیین‌های نقش هریک از عوامل جامعه‌پذیری کودکان و نوجوانان را نشان می‌دهد و کارکردهای مثبت یا منفی خانواده، مدرسه و همسالان را در زندگی آن‌ها تقویت یا تضعیف می‌نماید (محمدی و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۴۶). نکته دیگر این است که وقتی رسانه‌های همگانی، موضوع یا سوژه‌ای خاص را انعکاس می‌دهند، در اصل، بخشی از اعتبار اجتماعی خود را نیز به آن موضوع انتقال می‌دهند و مخاطب این‌گونه برداشت می‌کند که حتماً موضوع مطرح شده اهمیت داشته که رسانه مورد نظر آن را انعکاس داده است. پس اگر اهمیت نداشت، هیچ‌گاه در رسانه‌ها مطرح نمی‌شد. مرتن و لازارسفلد به این عمل رسانه‌های همگانی، اعطای اعتبار اجتماعی رسانه به موضوع یا اعطای منزلت اجتماعی می‌گویند (مهرداد، ۱۳۸۸: ۸۲). در این راستا، نظریه کاشت به ما خاطر نشان می‌کند که ارتباطات در دنیای نهادین روی می‌دهد؛ دنیایی که احتمالاً آفریده رسانه‌هاست (ویندال و همکاران، ۱۳۸۷: ۲۶۴). همچنین سازمان‌های رسانه‌ای پیام‌ها را پخش می‌کنند که فرهنگ جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهند (لیتل جان، ۱۳۸۴: ۴۶).

اگرچه سیاست‌گذاران، نظام بهداشت روان، مربیان و والدین همواره در مورد آسیب‌های احتمالی رفتارهای پرخطر جنسی ابراز نگرانی می‌کنند، تحقیقات کمی این پدیده را از منظر رسانه‌ها مورد بررسی قرار داده است. از این رو، با توجه به مباحث پیشین، بی‌تردید رسانه‌ها این پتانسیل را دارند که از یک پدیده‌ای پیشگیری یا به پدیده دیگری دامن بزند. بالتبع مسئله مذکور، مهم‌ترین سوال را پیش روی پژوهش حاضر قرار می‌دهد و آن هم این است که رسانه‌ها در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه چه نقشی دارند؟

پیشینه پژوهش

ناییبی و جدیدی (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان «رابطه بین سواد رسانه‌ای و رفتارهای پرخطر بین جوانان» به این نتیجه رسیدند که بین سواد رسانه‌ای و رفتارهای پرخطر رابطه وجود دارد، در این بین قدرت تجزیه و تحلیل رسانه‌ای یکی از مولفه‌های اساسی اثر گذار بر رفتارهای پرخطر است، افزایش قدرت تحلیل باعث می‌شود مخاطب با عمق بیشتری به مطالب ارائه شده توجه کند همین امر یعنی تفکر نقادانه مخاطب از اثر گذاری نادرست رسانه بر مخاطبان که اکثر آنان نوجوانان و جوانان هستند پیشگیری کند. و همچنین آگاهی از

اهداف پنهان پیام به عنوان دومین مولفه اثر گذار در این حوزه می‌باشد بدون شک هر پیام رسانه حاوی یک پیام سطحی و یک پیام پنهان است. رضاقلی زاده (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «بررسی آسیب‌های اجتماعی نوجوانان و نقش رسانه در پیشگیری و کنترل آن» به این نتیجه رسیدند که مهم‌ترین آسیب‌های اجتماعی نوجوانان شامل آسیب‌های فردی، آسیب‌های محیطی، آسیب‌های نوپدید در حوزه فضای مجازی و آسیب‌های مدیریتی و حاکمیتی است. عوامل فردی و روانی مؤثر در بروز آسیب‌های اجتماعی نوجوانان به دو دسته عوامل درونی (خود) و بیرونی (محیط) تقسیم‌بندی می‌شوند. از مهم‌ترین عوامل اجتماعی و فرهنگی می‌توان به عوامل ساختاری و حاکمیتی، ارتباط با گروه همسالان، انتقال ارزش‌های جوامع غربی به کشور، در نتیجه پیشرفت‌های رسانه‌ای و کم‌رنگ شدن اخلاق‌ها و ارزش‌های جهانشمول اشاره کرد. البرزی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان «مطالعه رفتارهای پرخطر جنسی و عوامل اجتماعی و فرهنگی مرتبط با آن در میان جوانان شهر شیراز» به این نتیجه رسیدند که میان سن، وضعیت تحصیلی، سرمایه فرهنگی مرتبط با سلامت، سرمایه اجتماعی در تمامی ابعاد و سلامت معنوی با رفتارهای پرخطر جنسی رابطه آماری معکوس و معناداری وجود دارد. هم‌چنین میان جنس و وضعیت تاهل نیز با این رفتارها تفاوت معنادار وجود دارد؛ به طوری که در میان زنان و افراد متاهل، رفتارهای پرخطر جنسی کمتر بوده است. از این رو سرمایه فرهنگی و سرمایه اجتماعی نقش مهمی در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی دارد. پورمنافی و قربانی (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «پیشگیری نوین: نقش رسانه مجازی در پیشگیری از گرایش به مواد مخدر در فضای سایبر» به این نتیجه رسیدند که؛ ۱- فضای مجازی و مسئول سازی، ۲- فضای مجازی و مشارکت اجتماعی، ۳- فضای مجازی و آگاه سازی، ۴- فضای مجازی و تولیدات خاص و در نهایت ۵- فضای مجازی و مدیریت می‌توانند به ترتیب نقش بسزایی در پیشگیری از اعتیاد به مواد مخدر داشته باشند. محمدی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «نقش خانواده، مدرسه و رسانه در پیشگیری از وقوع جرم با تأکید بر معیارهای بین‌المللی حاکم بر تعهد دولت‌ها در آموزش افراد» به این نتیجه رسیدند که بهبود نظام آموزشی و گنجاندن دروس مروج قانون و قانون-پذیری در کتب درسی و استفاده از برنامه‌های حمایتی ناظر به خانواده و هدایت درست برنامه‌های رسانه‌ها می‌توانند راه‌های مؤثری در جهت حمایت از کودکان در معرض خطر باشد. هاشمی پرست و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان «تبیین رفتارهای پرخطر و

محافظت نشده جنسی جوانان و دلایل مرتبط با آن: یک مطالعه کیفی» به این نتیجه رسیدند که جوانان دلایل متعددی را در توضیح تماس‌های جنسی محافظت نشده خود اظهار کردند که در سه طبقه اصلی شامل "باورهای سوق دهنده‌ی رفتار جنسی پرخطر"، "بازدارنده‌های استفاده از کاندوم"، "نقصان آگاهی" و زیرطبقات مرتبط با هر یک دسته‌بندی شده است. اتخاذ رفتارهای محافظت کننده جنسی در جوانان منوط به تقویت باورها و ادراکات آنان در خصوص احتمال ابتلا به بیماری‌های منتقله از طریق تماس جنسی محافظت نشده و اثر بخشی رفتارهای پیشگیرانه می‌باشد. قربانی و خسروی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان «رفتارهای پرخطر پیامد عضویت در شبکه‌های مجازی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه پیام نور مرکز گنبد کاووس)» به این نتیجه رسیدند که بین استفاده از شبکه اجتماعی مجازی و وقوع رفتار پرخطر (انحراف جنسی و خودکشی) با توجه به مقدار معنی داری (۰/۲۰ برای انحراف جنسی و ۰/۶۲ برای خودکشی) رابطه‌ای وجود ندارد (مقادیر کمتر یا مساوی ۰/۰۵). اما در دو رفتار پرخطر خشونت و مصرف مواد مخدر این رابطه معنادار بوده است. به طوری که مقدار معنی داری در هر دو رفتار ۰/۰۰۰ شده است. صادقی لواسانی نیا و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان «نقش رسانه‌های ارتباط جمعی در آگاهی و پیشگیری از ایدز در بین دانشجویان» به این نتیجه رسیدند که میزان آگاهی رادیو، تلویزیون و ماهواره بیشتر از سایر منابع در کسب آگاهی نسبت به ایدز نقش و تأثیر داشته است. برنامه‌هایی با قالب فیلم مستند و میزگردهای تخصصی بیشتر از سایر برنامه‌ها در کسب آگاهی دانشجویان نقش و تأثیر داشته است. همچنین دانشجویانی که از اینترنت و مجموعه ترکیبی از رسانه‌ها (رادیو، تلویزیون و ماهواره، منابع درسی، سمینار و مجلات فارسی و کتب) استفاده کرده بودند نسبت به سایرین آگاهی بیشتری در مورد ایدز داشتند. تاجور و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان «نقش و کارکرد رسانه‌ها در بروز و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی» به این نتیجه رسیدند که رسانه‌ها از طریق آرایه‌های خاص، رفتارهایی به صورت مثبت یا منفی، به افراد تلقین می‌کنند که رفتار آرایه شده در رسانه، رفتار مناسب انسانی است. به این ترتیب، رسانه با آرایه رفتار مورد نظر خود باعث ایجاد هم‌نوایی در افراد می‌شود. رسانه‌ها با پخش رفتارهای نامطلوب، نه تنها افراد را به آرایه رفتار مشابه تشویق می‌کنند بلکه به گونه دیگر امکان آرایه رفتار ناهم‌نو غیرهمسو را نیز به شدت کاهش می‌

دهند. هوانگ^۱ و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان «تأثیر سرویس پیام کوتاه سفارشی بر رفتارهای پرخطر در چین» نشان دادند که مداخلات پیامکی سفارشی می‌تواند به طور قابل توجهی رفتارهای پرخطر مرتبط با HIV را کاهش دهد و اثرات پایدار در یک دوره زمانی داشته باشد. دودسون^۲ و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان «ارزیابی پیامدهای شش ماهه والدین آگاه از رسانه، میانجیگری رسانه‌ای مبتنی بر والدین و برنامه ارتباطی سلامت جنسی برای ارتقای سلامت جنسی نوجوانان» نشان دادند که آگاهی والدین از رسانه باعث ارتقای سلامت جنسی فرزندان می‌شود. استاتون^۳ و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان «بررسی اکتشافی استفاده از رسانه‌های اجتماعی و اعمال جنسی خطرناک: نمایه‌ای از زنان ساکن روستایی آپالاشیا که مواد مخدر مصرف می‌کنند» نشان دادند که استفاده از فیس‌بوک برای ملاقات با شرکای جنسی با مبادله رابطه جنسی با مواد مخدر یا پول و داشتن یک شریک معمولی مرد در همان بازه زمانی مرتبط است. این یافته‌های مطالعه نشان می‌دهد که استفاده از رسانه‌های اجتماعی برای اعمال جنسی پرخطر ممکن است بستر ارزشمندی برای ارائه مداخله فراهم کند، به‌ویژه در مناطق محروم از منابع که خدمات رسمی پیشگیری و درمانی محدود است. کاوتنا^۴ و همکاران (۲۰۲۰) پژوهشی را با عنوان «رسانه‌های اجتماعی و مدیریت حوادث: پرونده مناطق شمالی و جنوبی کیوو در جمهوری دموکراتیک کنگو» به این نتیجه رسیدند که؛ ۱. سیستم عامل رسانه‌های اجتماعی به راحتی قابل دسترسی است با یک مزیت نسبی درک شده مفید است و بنابراین برای مدیریت بحران ضروری می‌باشند. ۲. رسانه‌های اجتماعی بر قابلیت دسترسی به اطلاعات، سازگاری، پیشگیری و انعطاف پذیری تأثیر مثبت می‌گذارد. چونگ و چوی^۵ (۲۰۱۸) در پژوهشی نشان دادند که افراد در مورد خطر از طریق رسانه‌ها می‌آموزند که نه تنها پیام‌های خطر را دریافت، بلکه مسائل ریسک را نیز برایشان تفسیر می‌کند. اطلاعات ریسک به روشی پردازش می‌شود که باعث کاهش خطر می‌شود و به نوبه خود بر درک خطر افراد تأثیر می‌گذارد. اور^۶ و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهشی نشان داد که رسانه‌های اجتماعی به بستر مهمی برای بحث

1. Huang

2. Dodson

3. Staton

4. Kavota

5. Chong & Choy

6. Orr

در رابطه با موضوعات بهداشت عمومی شده و مرد از طریق فیس بوک، وبلاگ‌ها و توئیتر به دانش مربوط به مشکلات مرتبط با سلامت دسترسی پیدا می‌کنند. لاینرس^۱ (۲۰۱۵) پژوهشی را با عنوان «رسانه‌های اجتماعی و حوادث و بحران‌ها» در واحد تحقیقات کنگره امریکا انجام داده است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد استفاده از واسطه شبکه‌های اجتماعی برای هدایت ارتباطات اضطراری و صدور هشدارهای لازم، استفاده از رسانه‌های اجتماعی توسط افراد تحت تأثیر بحران درخواست دریافت کمک، نظارت بر فعالیت‌های کاربران رسانه‌های اجتماعی برای ایجاد آگاهی و آمادگی موفقیت‌های تحت تهدید بحران است. اوه^۲ و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی نشان داد که رسانه می‌تواند به طور قابل ملاحظه‌ای روی درک عمومی از موضوعات خطرناکی مانند آنفولانزا تأثیر بگذارد.

در جمع‌بندی پیشینه پژوهش می‌توان گفت که در اکثریت این پژوهش‌ها به نقش رسانه در پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی پرداخته شده است. اما بنا بر ملاحظات نظری و جامعه‌شناختی، آنچه در آسیب‌های اجتماعی بیش از همه مورد نیاز است توجه ویژه به رفتارهای پرخطر و به خصوص رفتارهای پرخطر جنسی است لذا جا داشت به لحاظ کیفی به نقش انواع رسانه در رفتارهای پرخطر جنسی پرداخته می‌شد؛ ضرورتی که این پژوهش مورد توجه گرفته و از این نظر پژوهش حاضر دارای نوآوری بوده و از پیشینه پژوهش متمایز می‌سازد.

مبانی نظری

لاسلول برای رسانه‌های جمعی سه کارکرد اصلی تعریف کرده است؛ در اولین کارکرد که نظارت، مراقبت، تهیه و رساندن اخبار است رسانه‌ها اغلب خطرات احتمالی نظیر شرایط هوایی خطرناک و موقعیت‌های پرخطر نظامی را به ما هشدار می‌دهند. کارکرد نظارت شامل خبرهایی است که رسانه‌ها فراهم می‌کنند (سورین و تانکارد، ۱۳۹۷: ۴۵۰).

دومین کارکرد یعنی ایجاد همبستگی اجتماعی، مربوط است به «انتخاب و تفسیر اطلاعات در محیط رسانه‌ها، اغلب شامل انتقادات و تجویزهایی برای چگونگی واکنش افراد نسبت به حوادث است.

سومین کارکرد اصلی وسایل ارتباطات جمعی انتقال فرهنگ است، رسانه‌ها در حکم انتقال دهنده فرهنگ برای انتقال اطلاعات، ارزشها و هنجارها از یک نسل به نسل دیگر و از افراد

^۱ . Linres

^۲ . oh

جامعه به تازه واردها کاربرد دارند. رسانه‌ها با نمایش و عرضه جامعه ای که فرد می تواند خود را با آن هم هویت ساخته و معرفی نماید؛ می توانند احساس بی ریشه بودن را کاهش دهند (مک کوایل، ۱۳۸۸: ۱۱۰)

نظریه برجسته سازی: نظریه برجسته سازی مدعی تأثیر رسانه‌ها بر شناخت و نگرش مردم و تعیین اولویت‌های ذهنی آنان از طریق انتخاب و برجسته سازی بعضی از موضوعات و رویدادها در قالب خبر و گزارش خبری است. به این معنا که رسانه‌ها با برجسته ساختن بعضی از موضوعها و رویدادها، بر آگاهی و اطلاعات مردم تأثیر می‌گذارند. گرچه نمی‌توانند تعیین کنند که مردم «چگونه» ببینند، اما می‌توانند تعیین کنند که «درباره ی چه» ببینند. منظور از برجسته سازی رسانه‌ها این است که رسانه‌ها، به ویژه در اخبار و گزارش‌های خبری و برنامه‌های مستند، این قدرت را دارند که توجه عموم را به مجموعه‌ای از مسائل و موضوعات معین و محدود معطوف سازند و از مسائل و موضوعات دیگر چشم پوشی کنند. حاصل کار این می‌گردد که بعضی از مسائل خاص توسط بسیاری از مردم در سپهر عمومی و خارج از قلمرو رسانه‌ها به بحث گذاشته می‌گردد، درحالی که به مسائل و موضوعات دیگر توجه نمی‌گردد (اسولیوان و همکاران، ۱۳۸۵: ۲۶؛ به نقل از مهدی زاده، ۱۳۹۱).

نظریه کاشت گرنبر: در میان تئوری‌هایی که به آثار دراز مدت رسانه‌ها پرداخته‌اند حق تقدم با نظریه ی کاشت گرنبر ۱ (۱۹۶۹) است که به آثار تدریجی و دراز مدت رسانه‌ها به ویژه تلویزیون بر شکل گیری تصویر ذهنی مخاطبان از دنیای اطراف و مفهوم سازی آنان از واقعیت اجتماعی تاکید می‌نماید. نظریه پردازان کاشت استدلال می‌کنند که تلویزیون اثرات دراز مدت، تدریجی، غیر مستقیم اما متراکم و انباشتی دارد. آنها تاکید می‌کنند که تماشای زیاد تلویزیون به عنوان کاشت نگرش‌هایی دیده می‌گردد که بیشتر با جهانی که برنامه‌های تلویزیونی به تصویر می‌کشند هماهنگ است تا با جهان واقعی (مهدی زاده، ۱۳۹۱: ۶۶).

این نظریه معتقد است که رسانه در بلندمدت باعث تأثیر در جهان بینی و نظام ارزشی بینندگان پرمصرف خود می‌گردد و به آنها نگرش تلویزیونی واحد در مورد واقعیات می‌بخشد. در واقع نظریه گرنبر با تفاوت قائل شدن بین مخاطب عادی و پرمصرف، تأثیر زیاد رسانه بر مخاطب پرمصرف را اثبات می‌کند.

¹. Gerbner

نظریه چارچوب‌سازی^۱ (نظریه قاببندی یا فریمینگ): نظریه قاببندی یا فریمینگ، اولین بار توسط «ایروینگ گافمن» در سال ۱۹۷۴ مطرح شد. براساس دیدگاه وی قاببندی یک تئوری اجتماعی شکل گرفته از شمائی تفسیری است که از مجموعه‌ای از تصورات قالبی که افراد برای درک و واکنش به رویدادها به آنها متوسل می‌شوند، تشکیل گشته است. در قلمرو مطالعات و تحقیق‌های ارتباطاتی، چارچوب سازی به این معناست که رسانه‌ها نه آینه‌ای برای انعکاس واقعیت، بلکه سازنده ی واقعیت و شکل دهنده به آن می‌باشند. چارچوب سازی به ارتباط میان متن و اطلاعات به گونه‌ای که معنای خاصی را به ذهن متبادر می‌سازد، اشاره دارد. بر پایه ی این نظریه، رسانه‌ها توجه خود را بر بعضی موضوعات و رویدادها متمرکز می‌کنند (برجسته سازی) و سپس آن‌ها را در چارچوب معنایی خاص قرار می‌دهند. به بیان دیگر، رسانه‌ها به مخاطبان می‌گویند درباره ی «چه» فکر کنند و سپس چگونه فکر کردن را نیز در چارچوبی که از پیش ساخته و پرداخته اند، بر آنان تحمیل می‌کنند. چارچوب سازی مبتنی بر این فرض است که نحوه ی توصیف یک موضوع و رویداد در گزارش‌های خبری، بر [چگونگی] درک آن موضوع و رویداد توسط مخاطب، تأثیر می‌گذارد (شیفل و تیوکسبری، ۲۰۰۷: ۱۱).

کاکرهام در طرح مدل سبک زندگی سلامت از مباحث وبر، گیدنز و بوردیو در حوزه سبک زندگی متأثر بوده است. کاکرهام از جامعه شناسان پزشکی معاصر است که در تعریفی از سبک زندگی سلامت محور می‌گوید: این دسته از سبک های زندگی را می‌توان به عنوان شیوه های زندگی اتخاذ شده ای از سوی افراد سالم تصور نمود که می‌خواهند سلامتشان را حفظ کنند و یا ارتقاء دهند و خود را از آسیب و بیماری دور نگه دارند (کاکرهام و ریچی^۲، ۱۹۹۷: ۵۷). کاکرهام کنش های مرتبط با سلامت را شامل عادت های غذایی، نوشیدنی ها، استعمال دخانیات، ورزش، شرایط استرس زا، استراحت کافی، بهداشت فردی و سایر رفتارهای مبتنی بر سلامت می‌داند (کاکرهام، ۱۹۹۹: ۵۱). کاکرهام، همچنین می‌گوید که سبک زندگی سلامت محور، الگوهای انباشتی از رفتارهای مبتنی بر سلامت هستند که مبتنی بر انتخاب‌ها یا گزینه های ممکن برای افراد هستند. به معنای دیگر، رفتارهایی که فرصت های زندگی را برای افراد ممکن می‌سازد. این رفتارها که سلامت افراد را تحت تأثیر خود قرار می‌دهند، کنش های تصادفی نیستند، بلکه الگوهای قابل شناختی از فعالیت های ویژه برای گروه ها، موقعیت های اجتماعی و جوامع را شکل می‌دهند (کاکرهام، ۱۹۹۹: ۱۰۱).

1. Framing

2. Cockerham & Ritchey

روش پژوهش

این تحقیق، از حیث هدف جزء تحقیقات کاربردی می‌باشد و از نظر پاسخ به سوالات تحقق، کیفی از نوع تحلیل محتوای کیفی است. پدیدار شناختی پژوهشی درباره جهان است. جامعه آماری تحقیق شامل تمامی کارشناسان رسانه و اساتید رشته‌های علوم ارتباطات اجتماعی و جامعه‌شناسی که دارای مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر می‌باشد. جهت نمونه‌گیری برای انجام مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته و به جهت ماهیت کیفی تحقیق؛ از روش نمونه‌گیری هدفمند و فن گلوله برفی استفاده شد. حجم نمونه بر اساس اصل اشباع نظری^۱ مشخص شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل مضمون استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها همزمان با جمع‌آوری داده‌ها انجام شد. به عبارتی با انجام اولین مصاحبه کار تحلیل داده‌ها آغاز شد. ابتدا تمام مصاحبه‌ها به صورت متن درآمد که معرف تجربه زیستی هر فرد بود. در مرحله بعد بیانات هر مشارکت‌کننده به صورت جنبه‌های توصیف شده کدبندی شد و در فاز سوم متون پیاده شده بر اساس تشابهات مشاهده شده گروه‌بندی گردید و به هر گروه عنوان مناسبی تعلق گرفت. بالاخره طبقات بر اساس تشابهات تئوریک طبقه‌بندی شده و ارتباطات میان مضامین پایه تفسیر داده‌ها را به صورت کل فراهم نمود. برای تحقق معیار تناسب یافته‌های پژوهش حاضر از سوی چهار نفر از متخصصان حوزه رسانه پالایش و تأیید شده است؛ همچنین مقوله‌های پدیدار شده به همراه الگوی پارادایمی؛ به شش نفر از مشارکت‌کنندگان ارائه شده (مصاحبه شونده‌گان) ارسال گردید و نظریه‌های تکمیلی آنان دریافت و اصلاحات آن اعمال شد. برای تحقق معیار منطق و عمق مسئله نیز در روند مصاحبه‌ها و تحلیل آن‌ها تلاش شده است جریان مصاحبه از نظم و پیوستگی و توالی مناسبی برخوردار شود و یافته‌های به‌وجود آمده در طول مصاحبه به‌طور مبسوط؛ همراه با جزئیات و با توجه به مشخصه‌ها و ابعاد آن آورده شد. در نهایت؛ برای تحقق معیار استناد به یادداشت‌ها؛ به دلیل اینکه پژوهشگر در فرایند تحلیل یافته‌ها نمی‌تواند تمامی مباحث؛ نظرها؛ بینش‌ها و گفته‌ها را به خاطر بیاورد؛ استفاده از یادداشت‌ها ضرورت می‌یابد. در این زمینه؛ پژوهشگران تلاش کرده‌اند تا در فرایند انجام و تحلیل مصاحبه‌ها به یادداشت نوشت‌های مستخرج از داده‌ها استناد کنند.

یافته‌ها

الف) یافته‌های توصیفی

^۱ - Theoretical saturation

یافته‌ها نشان می‌دهد ۷۵ درصد (برابر با ۱۲ نفر) از شرکت کنندگان مرد و ۲۵ درصد (برابر با ۴ نفر) هم زن می‌باشند. ۶ درصد از شرکت کنندگان در فاصله سنی ۳۰ تا ۴۰ سال، ۵۰ درصد در فاصله سنی ۴۰ تا ۵۰ سال و ۴۴ درصد هم بیشتر از ۵۰ سال هستند. ۳۳ درصد (برابر با ۱۳ نفر) از شرکت کنندگان فوق لیسانس، ۲۷ درصد (برابر با ۴ نفر) دانشجوی دکتری و ۴۰ درصد (برابر با ۶ نفر) هم دکتری می‌باشند. ۳۷ درصد (برابر با ۶ نفر) از شرکت کنندگان دارای رشته تحصیلی علوم ارتباطات اجتماعی، ۲۵ درصد (برابر با ۴ نفر) جامعه شناسی، ۱۹ درصد (برابر با ۳ نفر) روانشناسی و ۱۹ درصد (برابر با ۳ نفر) مدیریت رسانه می‌باشند.

ب) یافته‌های استنباطی

کد گذاری مصاحبه‌ها و مقوله بندی نقش‌ها

نقش رسانه در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه از منظر شرکت کنندگان پس از کدگذاری و تحلیل عمیق محتوای مصاحبه‌ها و برآورد فراوانی در ده مقوله: ۱. آموزشی، ۲. اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی، ۳. جامعه پذیری، ۴. برجسته سازی، ۵. حساس سازی افکار عمومی نسبت به موضوع پیشگیری، ۶. نظارتی و مراقبتی، ۷. فرهنگ‌سازی و هنجارآفرینی، ۸. برنامه‌سازی، ۹. بازدارندگی و انگیزه‌زدایی (کنترل) و ۱۰. چارچوب‌سازی رفتارهای پرخطر جنسی و تولید معنا طبقه بندی شد و هر مقوله دارای چندین مقوله فرعی می‌باشد که نتایج آن در جداول زیر آورده شده است.

جدول (۱): نقش‌های آموزشی، اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی، جامعه پذیری، برجسته سازی و حساس‌سازی افکار عمومی نسبت به موضوع پیشگیری رسانه‌ها در پیشگیری از رفتارهای پرخطر

جنسی

مقوله پایه	مقولات فرعی	کد منابع	فراوانی
	آموزش رفتارهای پیشگیرانه	P1- P3- P4-P5-P6-P7-P8-P9-P10-P11-P12-P13-P14-P15-p16	۱۵
	آموزش مداوم سلامت محور	P2- P3- P4-P5-P6-P7-P8-P9-P10-P11-P12-P13-P14-P15	۱۴
	آموزش مهارت‌های زندگی	P2- P3- P4-P5-P6-P7-P8-P9-P10-P11-P12-P13-P14-P16	۱۴
	آموزش ادراک ریسک فردی رفتار پرخطر	P3-P4 -P8-P9-P10-P11-P12-P13-P14-p15	۱۰
	آموزش ارزش‌های سلامت محور	P1-P5-P7 -P9-P10-P11-P12-P13-P14	۹
	آموزش مهارت «نه» گفتن	P2- P3-P4-P5-P6-P7-P8-P9- P15	۹

مقوله پایه	مقولات فرعی	کد منابع	فروانی
نقش آموزشی	کمک به رشد فرهنگی و فکری جامعه	P1-P4-P5 -P9-P10-P11- P13- P14	8
	آموزش رفتارهای صحیح زیست فردی و جمعی	P1-P4-P5 -P9-P10-P11- P14- P16	8
	آموزش مهارت‌های خودمراقبتی	P4-P5-P6-P7-P9- P10- P16	7
	آموزش سبک‌های فرزندپروری مطلوب	P7-P9- P10- P16	4
اطلاع رسانی و آگاهی‌بخشی	آگاهی بخشی در زمینه پیامدهای (خطرات) رفتار	P1-P2-P5-P6-P7-P8-P9-P10-P11- P12-P13-P14-P15- P16	14
	آگاهی بخشی در زمینه پیامدهای قضایی رفتار	P1-P3-P4- P5- P6- P7- P8-P9-P12- P10-P14-P15	12
	آگاهی بخشی در زمینه جرم انگاری رفتار	P2-P4-P5-P6-P7-P8-P9-P10-p13- P16	10
	آگاهی بخشی در زمینه پیامدهای حقوقی رفتار	P1-P5-P7-P8-P9-P12-P13-P15	8
	انعکاس ترسانندگی مجازات	P2-P4-P5-P6- P8 -P10-P15	7
	اطلاع رسانی از وسعت، دامنه و شیوع رفتار	P4 -P6-P7-P8-P9 -P14	6
	افشای زوایایی پنهان رفتار	P3 -P6-P7-P12 -P16	5
	انتشار انواع اطلاعات مربوط به رفتارهای پرخطر	P7 -P9-P11-P13	5
	ارائه انواع اطلاعات بهداشتی و سلامتی	P1 -P4-P7 -P12	4
	انتقال میراث فرهنگی از یک نسل به نسل دیگر	P1-P3- P4-P5-P6-P7-P8-P9- P11- P13-P14-P15-P16	13
	درونی سازی ارزش ها، باورها و هنجارهای فرهنگی و اجتماعی	P1-P2- P3-P4-P6-P7-P8-P9-P10- P13-P15	11
	جامعه پذیری	نمایش الگوهای رفتاری بهنجار	P1-P2- P3-P4- P7-P8-P9-P10- P13- P15
نمایش الگوهای فرهنگی بهنجار		P3-P4-P6-P7-P8-P9-P10- P12-P16	9
توسعه احساس پیوستگی فرد با جهان بزرگ تر اجتماعی		P4-P6-P7-P8-P9-P10- P12-P15	8
تقویت هویت اجتماعی		P4-P6-P7-P8-P9-P10- P12-P15	8
پاداش و تنبیه نمادین برای رفتارهای پرخطر جنسی		P5-P7-P8-P9-P10- P12-P16	7
تعیین اولویت‌های ذهنی جامعه از طریق انتخاب و برجسته‌سازی موضوعات و رویدادهای مرتبط با		P1-P2- P3- P4-P5-P6-P7-P8-P9- P10-P11-P12-P13-P14-P15-P16	16

مقوله پایه	مقولات فرعی	کد منابع	فراوانی	
برجسته سازی	رفتارهای پرخطر جنسی			
	افزایش توجه عموم به رفتارهای پرخطر جنسی	P1-P2- P3- P4-P5-P6-P7 -P9-P10-P11-P12-P13-P14-P15	۱۴	
	برجسته سازی خطرات رفتارهای پرخطر جنسی	P1- P3-P4-P6-P7-P8-P9-P10-P11-P12-P13-P14- P15	۱۳	
	تبدیل مسئله رفتارهای پرخطر جنسی به عنوان اولویت عمومی پیشگیری	P1-P2-P4-P5-P6 -P8-P9-P10-P12-P13- P16	11	
	برجسته سازی گروه‌های آسیب پذیر در رفتارهای پرخطر جنسی	P3-P5-P8-P9-P10-P14	۶	
	برجسته سازی شدت و میزان شیوع رفتارهای پرخطر جنسی	P4 -P6- P8- P16	4	
حساس سازی افکار عمومی نسبت به موضوع پیشگیری	ایجاد حساسیت در افکار عمومی نسبت به پیشگیری	P2- P3- P4-P5- -P7-P8-P9-P10-P11-P12-P13-P15	۱۲	
	جهت دهی افکار عمومی به سمت پیشگیری	P3-P4-P6- P7-P9-P10-P11-P12 - P14- P16	۱۰	
	ایجاد ضرورت مسئله در افکار عمومی	P1- P4-P5-P6-P7-P8-P9-P10-P12	۹	
	تهییج و تحریک افکار عمومی نسبت به پیشگیری	P3 -P8-P9-P10-P11-P12-P13-P14	۸	
	همسوسازی افکار عمومی با فرهنگ پیشگیری	P1- P5-P6-P7 -P10 -P12 -P16	۷	
	همراه سازی افکار عمومی با برنامه‌های پیشگیری و درمان	P3-P4-P6 -P8 -P11 - P15- P16	۷	
	حساس سازی عموم جامعه نسبت به موضوع پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در سطح اجتماعات محلی و ملی	P9-P10-P11-P12-P13	۵	
	تقبیح اجتماعی رفتار پرخطر جنسی در افکار عمومی	P16-P5-P6-P7 -P10 -P12	۵	
	مجموع	۴۰	۳۷۰	

مطابق با اطلاعات جدول (۱) واکاوی و تحلیل عمیق مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که از دیدگاه شرکت کنندگان، رسانه در زمینه پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در مجموع با ۱۰۶ فراوانی دارای نقش آموزشی است. برای این مقوله پایه، ۱۰ مقوله فرعی نیز شناسایی شد که به ترتیب

فراوانی عبارتند از: آموزش رفتارهای پیشگیرانه، آموزش مداوم سلامت محور، آموزش مهارت‌های زندگی، آموزش ادراک ریسک فردی رفتار پرخطر، آموزش ارزش‌های سلامت محور، آموزش مهارت «نه» گفتن، کمک به رشد فرهنگی و فکری جامعه، آموزش رفتارهای صحیح زیست فردی و جمعی، آموزش مهارت‌های خودمراقبتی و آموزش سبک‌های فرزندپروری مطلوب.

بدین ترتیب، در زمینه نقش آموزشی رسانه، «آموزش رفتارهای پیشگیرانه» بیشترین فراوانی (۱۵) و «آموزش سبک‌های فرزندپروری مطلوب» کمترین فراوانی (۴) را به خود اختصاص داده است. از این رو، از نظر شرکت کنندگان، «آموزش رفتارهای پیشگیرانه» دارای بیشترین اهمیت و «آموزش سبک‌های فرزندپروری مطلوب» کمترین اهمیت را در زمینه نقش آموزشی و فرهنگ سازی رسانه در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی دارد.

مطابق با اطلاعات جدول (۱) واکاوی و تحلیل عمیق مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که از دیدگاه شرکت کنندگان، رسانه در زمینه پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در مجموع با ۷۱ فراوانی دارای نقش اطلاع رسانی و آگاهی بخشی است. برای این مقوله پایه، ۹ مقوله فرعی نیز شناسایی شد که به ترتیب فراوانی عبارتند از: آگاهی بخشی در زمینه پیامدهای (خطرات) رفتار، آگاهی بخشی در زمینه پیامدهای قضایی رفتار، آگاهی بخشی در زمینه جرم انگاری رفتار، آگاهی بخشی در زمینه پیامدهای حقوقی رفتار، انعکاس ترسانندگی مجازات، اطلاع رسانی از وسعت، دامنه و شیوع رفتار، افشای زوایایی پنهان رفتار، انتشار انواع اطلاعات مربوط به رفتارهای پرخطر و ارائه انواع اطلاعات بهداشتی و سلامتی.

بدین ترتیب، در زمینه نقش اطلاع رسانی و آگاهی بخشی رسانه، «آگاهی بخشی در زمینه پیامدهای (خطرات) رفتار» بیشترین فراوانی (۱۳) و «ارائه انواع اطلاعات بهداشتی و سلامتی» کمترین فراوانی (۶) را به خود اختصاص داده است. از این رو، از نظر شرکت کنندگان، «آگاهی بخشی در زمینه پیامدهای (خطرات) رفتار» دارای بیشترین اهمیت و «ارائه انواع اطلاعات بهداشتی و سلامتی» کمترین اهمیت را در زمینه نقش اطلاع رسانی و آگاهی بخشی رسانه‌ها در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی دارد.

مطابق با اطلاعات جدول (۱) واکاوی و تحلیل عمیق مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که از دیدگاه شرکت کنندگان، رسانه در زمینه پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در مجموع با ۶۶ فراوانی دارای نقش جامعه پذیری است. برای این مقوله پایه، ۷ مقوله‌های فرعی نیز شناسایی شد که به ترتیب فراوانی عبارتند از: انتقال میراث فرهنگی از یک نسل به نسل دیگر، درونی

سازی ارزش ها، باورها و هنجارهای فرهنگی و اجتماعی، نمایش الگوهای رفتاری بهنجار، توسعه احساس پیوستگی فرد با جهان بزرگ تر اجتماعی، تقویت هویت اجتماعی و پاداش و تنبیه نمادین برای رفتارهای پرخطر جنسی.

بدین ترتیب در زمینه نقش جامعه پذیری رسانه، «انتقال میراث فرهنگی از یک نسل به نسل دیگر» بیشترین فراوانی (۱۳) و «پاداش و تنبیه نمادین برای رفتارهای پرخطر جنسی» کمترین فراوانی (۷) را به خود اختصاص داده است. از این رو، از نظر شرکت کنندگان، «انتقال میراث فرهنگی از یک نسل به نسل دیگر» دارای بیشترین اهمیت و «پاداش و تنبیه نمادین برای رفتارهای پرخطر جنسی» کمترین اهمیت را در زمینه نقش جامعه پذیری رسانه در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی دارد.

مطابق با اطلاعات جدول (۱) واکاوی و تحلیل عمیق مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که از دیدگاه شرکت کنندگان، رسانه در زمینه پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در مجموع با ۶۴ فراوانی دارای نقش برجسته‌سازی است. برای این مقوله پایه، ۶ مقوله فرعی نیز شناسایی شد که به ترتیب فراوانی عبارتند از: تعیین اولویت‌های ذهنی جامعه از طریق انتخاب و برجسته‌سازی موضوعات و رویدادهای مرتبط با رفتارهای پرخطر جنسی، افزایش توجه عموم به رفتارهای پرخطر جنسی، برجسته‌سازی خطرات رفتارهای پرخطر جنسی، تبدیل مسئله رفتارهای پرخطر جنسی به عنوان اولویت عمومی پیشگیری، برجسته‌سازی گروه‌های آسیب پذیر در رفتارهای پرخطر جنسی و برجسته‌سازی شدت و میزان شیوع رفتارهای پرخطر جنسی.

بدین ترتیب در زمینه نقش برجسته‌سازی رسانه، «تعیین اولویت‌های ذهنی جامعه از طریق انتخاب و برجسته‌سازی موضوعات و رویدادهای مرتبط با رفتارهای پرخطر جنسی» بیشترین فراوانی (۱۶) و «برجسته‌سازی شدت و میزان شیوع رفتارهای پرخطر جنسی» کمترین فراوانی (۴) را به خود اختصاص داده است. از این رو، از نظر شرکت کنندگان، «تعیین اولویت‌های ذهنی جامعه از طریق انتخاب و برجسته‌سازی موضوعات و رویدادهای مرتبط با رفتارهای پرخطر جنسی» دارای بیشترین اهمیت و «برجسته‌سازی شدت و میزان شیوع رفتارهای پرخطر جنسی» کمترین اهمیت را در زمینه نقش برجسته‌سازی رسانه در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی دارد.

مطابق با اطلاعات جدول (۱) واکاوی و تحلیل عمیق مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که از دیدگاه شرکت کنندگان، رسانه در زمینه پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در مجموع با ۶۳ فراوانی

دارای نقش حساس‌سازی افکار عمومی نسبت به موضوع پیشگیری است. برای این مقوله پایه، ۸ مقوله‌های فرعی نیز شناسایی شد که به ترتیب فراوانی عبارتند از: ایجاد حساسیت در افکار عمومی نسبت به پیشگیری، جهت دهی افکار عمومی به سمت پیشگیری، ایجاد ضرورت مسئله در افکار عمومی، تهییج و تحریک افکار عمومی نسبت به پیشگیری، همسوسازی افکار عمومی با فرهنگ پیشگیری، همراه سازی افکار عمومی با برنامه‌های پیشگیری و درمان، حساس‌سازی عموم جامعه نسبت به موضوع پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در سطح اجتماعات محلی و ملی و تقبیح اجتماعی رفتار پرخطر جنسی در افکار عمومی.

بدین ترتیب در زمینه نقش حساس‌سازی افکار عمومی نسبت به موضوع پیشگیری رسانه، «ایجاد حساسیت در افکار عمومی نسبت به پیشگیری» بیشترین فراوانی (۱۲) و «تقبیح اجتماعی رفتار پرخطر جنسی در افکار عمومی» کمترین فراوانی (۹) را به خود اختصاص داده است. از این رو، از نظر شرکت کنندگان، ایجاد حساسیت در افکار عمومی نسبت به پیشگیری» دارای بیشترین اهمیت و «تقبیح اجتماعی رفتار پرخطر جنسی در افکار عمومی» کمترین اهمیت را در زمینه نقش حساس‌سازی افکار عمومی نسبت به موضوع پیشگیری رسانه در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی دارد.

جدول (۲): نقش‌های نظارتی و مراقبتی، فرهنگ‌سازی و هنجارآفرینی، برنامه‌سازی، بازدارندگی و انگیزه‌زدایی و چارچوب‌سازی رفتارهای پرخطر جنسی و تولید معنای رسانه‌ها در پیشگیری از رفتارهای

پرخطر جنسی

مقوله پایه	مقولات فرعی	کد منابع	فراوانی
نظارتی و مراقبتی	پیگیری و نظارت بر عملکرد نهادهای مسئول در حوزه آسیب‌های اجتماعی	P2-P4-P7-P8-P9-P10-P11-P12-P14-P16	۱۰
	پیگیری و نظارت بر مصوبات و سیاست‌های پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی	P3-P4-P6-P7-P8-P9-P13-P15	۸
	پیگیری و نظارت بر گروه‌های آسیب‌پذیر جامعه با هدف معرفی به نهادهای مشاوره‌ای و درمانی	P1-P4-P6-P7-P8-P9-P13-P14	۸
	راه‌اندازی کانال‌های ارتباطی رسانه با جامعه به ویژه با خانواده‌ها	P1-P9-P10-P12-P13-P15	۶
	شناسایی و ارائه مشاوره‌های روانشناختی و جامعه-شناختی به گروه‌های آسیب‌پذیر جامعه	P3-P5-P8-P9-P10-P14	۶
	تقویت سازمان‌های مردم‌نهاد در جامعه	P4-P5-P8-P11-P12-P13	۶
	حلقه واسطه و پل ارتباطی بین گروه‌های آسیب‌پذیر و مسئولین	P2-P5-P8-P16	۴

مقوله پایه	مقولات فرعی	کد منابع	فراوانی
فرهنگ‌سازی و هنجار آفرینی	ایجاد فرهنگ مشارکت و همکاری برای برنامه‌های توسعه سلامت محور	P2-P5-P6-P7-P8-P9-P10-P11-P12-P14-P15-P16	۱۱
	تقویت هنجارهای دینی و ارزشی	P1- P3-P4-P6-P7-P8-P9-P10- P13- P15	۱۰
	ترویج فرهنگ حیا و شرم	P1- P4-P9-P10-P12- P13- P15-P16	۸
	ترویج فرهنگ سبک زندگی سلامت‌محور	P3-P2-P5-P8-P9-P10 -P14	۷
	تقویت هنجارهای اجتماعی و خانوادگی	P3-P2-P5-P8-P9-P10 -P12	۷
برنامه‌سازی	تقویت گروه‌ها و کانال‌های اجتماعی مجازی با محوریت پیشگیری	P1-P2- P7-P8-P9-P10-P11- P12 -P14	۹
	پوشش رسانه‌های خطرات مربوط به ارتکاب رفتارهای پرخطر جنسی	P3-P4-P6-P7-P8-P9- P13- P15	۸
	تولید محتوای رسانه‌ای با محوریت پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی	P4- P9-P10-P12- P13- P16	۶
	برنامه‌سازی در حوزه تکریم ازدواج و خانواده	P3-P5-P8-P9-P10	۵
	تولید برنامه‌های اخلاق محور	P5-P7-P12-P13	۴
بازدارندگی و انگیزه‌زدایی	تقویت اقتدار نهادهای کنترل رسمی	P7-P8-P9-P10-P11-P12 - P14	۷
	تقویت اقتدار نهادهای کنترل غیررسمی	P3-P4-P6-P7-P8-P9	۶
	توجه به فرهنگ‌های محلی در راستای انگیزه‌سازی	P1- P9-P13- P16	۴
	توجه به حالات عاطفی و آگاهی انگیزشی مخاطبین در راستای انگیزه‌زدایی از رفتارهای ناپه‌نجار	P8-P9-P15	۳
	کمک به مخاطب برای ادراک و فهم درست از واقعیت	P1-P2-P10-P11-P12 -P14- P16	۷
چارچوب‌سازی رفتارهای پرخطر جنسی و تولید معنا	مهم و با اهمیت نشان دادن آسیب‌های اجتماعی ناشی از رفتارهای پرخطر جنسی در گزارش حوادث و رویدادها	P3-P4-P6 -P9-P13- P15	۶
	جهت دهی به ساختارهای درونی ذهن مخاطب در زمینه رفتارهای پرخطر جنسی	P1- P9-P10-P15	۴
	مجموع	۲۴	۱۶۰

مطابق با اطلاعات جدول (۲) واکاوی و تحلیل عمیق مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که از دیدگاه شرکت کنندگان، رسانه در زمینه پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در مجموع با ۴۸ فراوانی دارای نقش نظارتی و مراقبتی است. برای این مقوله پایه، ۶ مقوله‌های فرعی نیز شناسایی شد که به ترتیب فراوانی عبارتند از: پیگیری و نظارت بر عملکرد نهادهای مسئول در حوزه آسیب‌های اجتماعی، پیگیری و نظارت بر مصوبات و سیاست‌های پیشگیری از آسیب‌های

اجتماعی، پیگیری و نظارت بر گروه‌های آسیب‌پذیر جامعه با هدف معرفی به نهادهای مشاوره‌ای و درمانی، راه اندازی کانال‌های ارتباطی رسانه با جامعه به ویژه با خانواده‌ها، تقویت سازمان‌های مردم نهاد در جامعه، تقویت سازمان‌های مردم نهاد در جامعه و حلقه واسطه و پل ارتباطی بین گروه‌های آسیب‌پذیر و مسئولین.

بدین ترتیب در زمینه نقش نظارتی و مراقبتی رسانه، «پیگیری و نظارت بر عملکرد نهادهای مسئول در حوزه آسیب‌های اجتماعی» بیشترین فراوانی (۱۰) و «اقدام با محوریت بحران اجتماعی» کمترین فراوانی (۵) را به خود اختصاص داده است. از این رو، از نظر شرکت کنندگان، «تقویت گروه‌ها و کانال‌های اجتماعی مجازی با محوریت بحران اجتماعی» دارای بیشترین اهمیت و «حلقه واسطه و پل ارتباطی بین گروه‌های آسیب‌پذیر و مسئولین» کمترین اهمیت را در زمینه نقش نظارتی و مراقبتی رسانه در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی دارد.

مطابق با اطلاعات جدول (۲) واکاوی و تحلیل عمیق مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که از دیدگاه شرکت کنندگان، رسانه در زمینه پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در مجموع با ۴۳ فراوانی دارای نقش فرهنگ‌سازی و هنجارآفرینی است. برای این مقوله پایه، ۵ مقوله‌های فرعی نیز شناسایی شد که به ترتیب فراوانی عبارتند از: ایجاد فرهنگ مشارکت و همکاری برای برنامه‌های توسعه سلامت محور، تقویت هنجارهای دینی و ارزشی، ترویج فرهنگ حیا و شرم، ترویج فرهنگ سبک زندگی سلامت‌محور و تقویت هنجارهای اجتماعی و خانوادگی.

بدین ترتیب در زمینه نقش فرهنگ‌سازی و هنجارآفرینی رسانه‌ها، «ایجاد فرهنگ مشارکت و همکاری برای برنامه‌های توسعه سلامت محور» بیشترین فراوانی (۱۱) و «تقویت هنجارهای اجتماعی و خانوادگی» کمترین فراوانی (۷) را به خود اختصاص داده است. از این رو، از نظر شرکت کنندگان، «ایجاد فرهنگ مشارکت و همکاری برای برنامه‌های توسعه سلامت محور» دارای بیشترین اهمیت و «تقویت هنجارهای اجتماعی و خانوادگی» کمترین اهمیت را در زمینه نقش فرهنگ‌سازی و هنجارآفرینی رسانه در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی دارد.

مطابق با اطلاعات جدول (۲) واکاوی و تحلیل عمیق مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که از دیدگاه شرکت کنندگان، رسانه در زمینه پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در مجموع با ۳۲ فراوانی دارای نقش برنامه‌سازی است. برای این مقوله پایه، ۵ مقوله‌های فرعی نیز شناسایی شد که به ترتیب فراوانی عبارتند از: تقویت گروه‌ها و کانال‌های اجتماعی مجازی با محوریت پیشگیری، پوشش رسانه‌ای خطرات مربوط به ارتکاب رفتارهای پرخطر جنسی، تولید محتوای

رسانه‌ای با محوریت پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی، برنامه‌سازی در حوزه تکریم ازدواج و خانواده و تولید برنامه‌های اخلاق محور.

بدین ترتیب در زمینه نقش برنامه‌سازی رسانه، «پوشش رسانه‌ای خطرات مربوط به ارتکاب رفتارهای پرخطر جنسی» بیشترین فراوانی (۹) و «تولید برنامه‌های اخلاق محور» کمترین فراوانی (۴) را به خود اختصاص داده است. از این رو، از نظر شرکت کنندگان، «پوشش رسانه‌ای خطرات مربوط به ارتکاب رفتارهای پرخطر جنسی» دارای بیشترین اهمیت و «تولید برنامه‌های اخلاق محور» کمترین اهمیت را در زمینه نقش برنامه‌سازی رسانه در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی دارد.

مطابق با اطلاعات جدول (۲) واکاوی و تحلیل عمیق مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که از دیدگاه شرکت کنندگان، رسانه در زمینه پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در مجموع با ۲۰ فراوانی دارای نقش بازدارندگی و انگیزه‌زدایی (کنترل) است. برای این مقوله پایه، ۴ مقوله‌های فرعی نیز شناسایی شد که به ترتیب فراوانی عبارتند از: تقویت اقتدار نهادهای کنترل رسمی، تقویت اقتدار نهادهای کنترل غیررسمی، توجه به فرهنگ‌های محلی در راستای انگیزه‌سازی و توجه به حالات عاطفی و آگاهی‌انگیزی مخاطبین در راستای انگیزه‌زدایی از رفتارهای نابهنجار.

بدین ترتیب در زمینه نقش بازدارندگی و انگیزه‌زدایی (کنترل) رسانه، «تقویت اقتدار نهادهای کنترل رسمی» بیشترین فراوانی (۷) و «توجه به حالات عاطفی و آگاهی‌انگیزی مخاطبین در راستای انگیزه‌زدایی از رفتارهای نابهنجار» کمترین فراوانی (۳) را به خود اختصاص داده است. از این رو، از نظر شرکت کنندگان، «تقویت اقتدار نهادهای کنترل رسمی» دارای بیشترین اهمیت و «توجه به حالات عاطفی و آگاهی‌انگیزی مخاطبین در راستای انگیزه‌زدایی از رفتارهای نابهنجار» کمترین اهمیت را در زمینه نقش بازدارندگی و انگیزه‌زدایی (کنترل) رسانه در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی دارد.

مطابق با اطلاعات جدول (۲) واکاوی و تحلیل عمیق مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که از دیدگاه شرکت کنندگان، رسانه در زمینه پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در مجموع با ۱۷ فراوانی دارای نقش برنامه‌ریزی است. برای این مقوله پایه، ۳ مقوله‌های فرعی نیز شناسایی شد که به ترتیب فراوانی عبارتند از: کمک به مخاطب برای ادراک و فهم درست از واقعیت، مهم و با اهمیت نشان دادن آسیب‌های اجتماعی ناشی از رفتارهای پرخطر جنسی در گزارش حوادث و رویدادها و جهت‌دهی به ساختارهای درونی ذهن مخاطب در زمینه رفتارهای پرخطر جنسی.

بدین ترتیب در زمینه نقش چارچوب‌سازی رفتارهای پرخطر جنسی و تولید معنا رسانه، «کمک به مخاطب برای ادراک و فهم درست از واقعیت» بیشترین فراوانی (۷) و «جهت دهی به ساختارهای درونی ذهن مخاطب در زمینه رفتارهای پرخطر جنسی» کمترین فراوانی (۴) را به خود اختصاص داده است. از این رو، از نظر شرکت کنندگان، «کمک به مخاطب برای ادراک و فهم درست از واقعیت» دارای بیشترین اهمیت و «جهت دهی به ساختارهای درونی ذهن مخاطب در زمینه رفتارهای پرخطر جنسی» کمترین اهمیت را در زمینه نقش چارچوب‌سازی رفتارهای پرخطر جنسی و تولید معنا رسانه در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی دارد.

رتبه بندی نقش انواع رسانه در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی

جدول (۳): رتبه بندی نقش های رسانه را در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی از دیدگاه

مشارکت کنندگان

رتبه	مقوله ها	فراوانی	درصد
۱	آموزشی	۱۰۶	٪۲۰
۲	اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی	۷۱	٪۱۳/۳۹
۳	جامعه پذیری	۶۶	٪۱۲/۴۵
۴	برجسته سازی	۶۴	٪۱۲/۰۷
۵	حساس‌سازی افکار عمومی نسبت به موضوع پیشگیری	۶۳	٪۱۱/۸۸
۶	نظارتی و مراقبتی	۴۸	٪۹/۰۵
۷	فرهنگ‌سازی و هنجارآفرینی	۴۳	٪۸/۱۱
۸	برنامه‌سازی	۳۲	٪۶/۰۳
۹	بازدارندگی و انگیزه‌زدایی (کنترل)	۲۰	٪۴/۷۷
۱۰	چارچوب‌سازی رفتارهای پرخطر جنسی و تولید معنا	۱۷	٪۳/۲
	مجموع	۵۳۰	٪۱۰۰

مطابق با اطلاعات جدول (۳) از دیدگاه شرکت کنندگان، مهم ترین نقش رسانه در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی مربوط به نقش «آموزشی» (با ۱۰۶ فراوانی و ٪۲۰) می‌باشد. در رتبه‌های بعدی به ترتیب؛ نقش‌های «اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی»، «جامعه پذیری»، نقش «برجسته سازی»، نقش «حساس‌سازی افکار عمومی نسبت به موضوع پیشگیری» و نقش «نظارتی و مراقبتی»، نقش «فرهنگ‌سازی و هنجارآفرینی»، نقش «برنامه‌سازی»، نقش «بازدارندگی و انگیزه‌زدایی (کنترل)» و نقش «چارچوب‌سازی رفتارهای پرخطر

جنسی و تولید معنا» قرار دارد. بدین ترتیب، از نظر شرکت کنندگان در این مطالعه، رسانه از طریق آموزش می‌تواند بیشترین تأثیر را پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی داشته باشند.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش انواع رسانه در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه انجام شد. داده‌ها از طریق مصاحبه عمیق نیمه ساختار یافته گردآوری و به روش تحلیل محتوای کیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. شرکت کنندگان در این مصاحبه ۷۵ درصد مرد و ۲۵ درصد زن؛ ۶ درصد در فاصله سنی ۳۰ تا ۴۰ سال، ۵۰ درصد در فاصله سنی ۴۰ تا ۵۰ سال و ۴۴ درصد هم بیشتر از ۵۰ سال؛ ۳۳ درصد فوق لیسانس، ۲۷ درصد دانشجوی دکتری و ۴۰ درصد هم دکتری و ۳۷ درصد دارای رشته تحصیلی علوم ارتباطات اجتماعی، ۲۵ درصد جامعه‌شناسی، ۱۹ درصد روانشناسی و ۱۹ درصد هم مدیریت رسانه بودند.

مطابق با یافته‌های پژوهش حاضر، مهم‌ترین و اصلی‌ترین نقش رسانه‌های اجتماعی در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه، نقش آموزشی است. در این نقش رسانه‌ها از طریق آموزش رفتارهای پیشگیرانه، آموزش مداوم سلامت محور، آموزش مهارت‌های زندگی، آموزش ادراک ریسک فردی رفتار پرخطر، آموزش ارزش‌های سلامت‌محور، آموزش مهارت «نه» گفتن، کمک به رشد فرهنگی و فکری جامعه، آموزش رفتارهای صحیح زیست فردی و جمعی، آموزش مهارت‌های خودمراقبتی و آموزش سبک‌های فرزندپروری مطلوب باعث پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه می‌شود. این یافته با نتایج پژوهش بیابانی (۱۳۹۲)، رشیدی و همکاران (۱۳۹۳)، صلواتیان (۱۳۹۵)، آزادبخت و همکاران (۱۳۹۶)، هاشم‌نژاد و بیدکی (۱۳۹۶) و چونگ و چوی (۲۰۱۸) کاملاً مطابقت دارد. این یافته با نظریه کارکردهای رسانه‌ای لاسول نیز مطابقت دارد. از دیدگاه لاسول آموزش و انتقال فرهنگ به عنوان دومین کارکرد رسانه‌ها محسوب می‌شود. در این میان رسانه‌های ارتباطی خواه برای این کار برنامه‌ریزی شده باشند و خواه نشده باشند، آموزش دهنده‌اند. رسانه‌ها فراهم‌آورنده دانش و شکل‌دهنده ارزش‌های مردم همواره از آن‌ها تأثیر می‌پذیرند و می‌آموزند. بر این اساس آنچه بر آن تأکید می‌شود به غیر از کارکرد رسانه در حوزه‌های مختلف؛ به نقش پیشگیرانه رسانه از طریق آموزش شهروندان و حساس‌سازی گروه ویژه و عموم جامعه است (بیابانی، ۱۳۹۲: ۳۳). بدین ترتیب، رسانه‌ها با آموزش می‌تواند زمینه‌های پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه را فراهم سازند.

مطابق با یافته‌های پژوهش حاضر، دومین نقش رسانه‌ها در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه، نقش اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی است که با نتایج پژوهش‌های صادقی لواسانی نیا و همکاران (۱۳۹۲)، بیابانی (۱۳۹۲)، رشیدی و همکاران (۱۳۹۳)، ایزدی یزدان آبادی و همکاران (۱۳۹۴)، وردی نژاد و بهرامی (۱۳۹۶) و جلالی (۱۳۹۷)، پرومنافی و قربانی (۱۳۹۷)، فتاحی و همکاران (۱۴۰۰)، اوه و همکاران (۲۰۱۵)، اور و همکاران (۲۰۱۶) و کاوتا و همکاران (۲۰۲۰) همسوست. این یافته با نظریه کارکردهای رسانه‌های لاسول مطابقت دارد. مطابق با نظریه لاسول در نظریه کارکردهای رسانه‌ها، نخستین کارکرد را نظارت، مراقبت، تهیه و رساندن اخبار می‌داند. رسانه‌ها اغلب خطرات احتمالی نظیر شرایط هوایی خطرناک و موقعیت‌های پرخطر نظامی را به ما هشدار می‌دهند. کارکرد نظارت شامل اخباری است که رسانه‌ها فراهم می‌کنند (سورین و تانکارد، ۱۳۹۷: ۴۵۰). بنابراین نتایج پژوهش حاضر همسو با نظریه لاسول است و می‌توان چنین نتیجه گرفت که رسانه‌ها با ایفای نقش اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی می‌توانند نقش موثری در پیشگیری از رفتارهای پرخطر در جامعه ایفا کنند. همچنین بر اساس نظریه لاسول، کارکرد آموزشی یا انتقال فرهنگ و کارکرد بحران‌زدایی دارند که با یافته‌های پژوهش حاضر نیز در همین راستا به دست آمده است.

مطابق با یافته‌های پژوهش حاضر، سومین نقش انواع رسانه‌ها در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه، نقش جامعه‌پذیری است. این یافته بر اساس نظریه نظریه یادگیری اجتماعی یا الگوبرداری قابل تبیین است. ملوین دفلور و اورت دنیس، دو جنبه متفاوت جامعه‌پذیری رسانه‌ها اشاره می‌کنند: اولین آن‌ها نظریه الگوبرداری است که طی آن مخاطبان، الگوهای رفتاری به نمایش درآمده در رسانه‌ها را جالب و قابل تقلید تشخیص می‌دهند. دومین جنبه‌ی جامعه‌پذیری وسیع‌تر است و برخلاف الگوبرداری قبلی که متوجه رفتار فردی است، نوعی رفتار اجتماعی است و الگوهایی را برای رفتار فرد در یک گروه اجتماعی ارائه می‌دهد. نظریه‌ی یادگیری اجتماعی معتقد است که فرد از طریق مطالعه و مشاهده نمونه‌های رسانه‌ای، رفتارهای مناسب را فرا می‌گیرد، یعنی در واقع می‌فهمد کدام دسته از رفتارها پاداش می‌گیرند و کدام یک کیفر می‌بینند. از این طریق، مخاطبان می‌کوشند در زندگی واقعی پاداش بگیرند و بنابراین به تقلید و الگوبرداری از نمونه‌های رسانه‌ای گرایش پیدا می‌کنند. بر اساس ملاحظات نظری گفته شده می‌توان چنین استدلال کرد که رسانه‌ها با انتقال ارزش‌های مورد قبول جامعه به نسل‌های آینده و ارائه الگوهای رفتاری و فرهنگی مطلوب می‌توانند بر عقاید و

رفتار مرد تأثیر گذاشته و به عنوان منبع یادگیری برای افراد جامعه عمل کنند که باعث می‌شود مخاطبان الگوهای سبک زندگی سالم یا ناسالم را یاد گرفته و در نهایت منجر به پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه گردند.

مطابق با یافته‌های پژوهش حاضر، چهارمین نقش رسانه‌ها در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه، نقش برجسته‌سازی است. در خصوص این یافته پژوهش متناظری به دست نیامد اما می‌توان نتایج این بخش از پژوهش حاضر را کاملاً منطبق با نظریه برجسته‌سازی دانست. بر اساس این نظریه، رسانه‌ها، به ویژه در اخبار و گزارش‌های خبری و برنامه‌های مستند، این قدرت را دارند که توجه عموم را به مجموعه‌ای از مسائل و موضوعات معین و محدود معطوف سازند و از مسائل و موضوعات دیگر چشم پوشی کنند. حاصل کار این می‌گردد که بعضی از مسائل خاص توسط بسیاری از مردم در سپهر عمومی و خارج از قلمرو رسانه‌ها به بحث گذاشته می‌گردد. بر این اساس رسانه‌ها با برجسته‌سازی پیامدها و خطرات، شدت و گستره رفتارهای پرخطر جنسی، مخاطبان را به همراهی با پیام رسانه ترغیب می‌کند و زمینه‌ی تهییج و ترغیب مخاطبان برای پیشگیری را فراهم می‌سازد. همچنین، رسانه‌ها با برجسته‌سازی مسائل حول محور رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه، باعث می‌شوند که این رفتارها در کانون توجه مخاطبان قرار گرفته و مهم و حیاتی تلقی گردند و بدین طریق باعث می‌شود که مقابله با این رفتارها در مخاطبان شکل گیرد و برای حل آن اقدامی انجام دهند و در نتیجه برجسته‌سازی موضوعات مربوط به رفتارهای پرخطر جنسی باعث ترویج فرهنگ پیشگیری در جامعه می‌شود.

مطابق با یافته‌های پژوهش حاضر، پنجمین نقش رسانه‌ها در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه، نقش حساس‌سازی افکار عمومی نسبت به موضوع پیشگیری است. هر چند در خصوص این یافته پژوهش متناظری به دست نیامد اما می‌توان نتایج این بخش از پژوهش حاضر نیز با نظریه برجسته‌سازی مطابقت دارد. این یافته از منظر نظریه چارچوب‌سازی نیز قابل تبیین است. چارچوب‌سازی مبتنی بر این فرض است که نحوه‌ی توصیف یک موضوع و رویداد در گزارش‌های خبری، بر [چگونگی] درک آن موضوع و رویداد توسط مخاطب، تأثیر می‌گذارد. از این رو رسانه‌ها می‌توانند با چارچوب و قاب‌بندی رفتارهای پرخطر جنسی در افکار عمومی، اولویت مخاطبان را برای پیشگیری از این نوع رفتارها افزایش دهند.

مطابق با یافته‌های پژوهش حاضر، ششمین نقش رسانه‌ها در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه، نقش نظارتی و مراقبتی است. هر چند پژوهشی همسو یا ناهمسو با این یافته

در دسترس نیست اما نتایج این بخش از پژوهش حاضر نیز با نظریه کارکردهای رسانه‌ای لاسول مطابقت دارد. در این نظریه، اولین کارکرد رسانه‌ها، نظارت، مراقبت، تهیه و رساندن اخبار است که اغلب خطرات احتمالی نظیر شرایط هوایی خطرناک و موقعیت‌های پرخطر را به ما هشدار می‌دهند. از این رو، رسانه‌ها این توانایی را دارند که با رساندن اخبار و هشدار به جامعه در زمینه بحران‌های اجتماعی نظیر رفتارهای پرخطر جنسی، بر مخاطبان خود نظارت و مراقبت کرده و بدین طریق باعث پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی شوند.

مطابق با یافته‌های پژوهش حاضر، هفتمین نقش رسانه‌ها در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه، نقش فرهنگ‌سازی و هنجارآفرینی است. هر چند در زمینه این یافته پژوهش متناظری به دست نیامد اما نتایج این بخش از پژوهش حاضر نیز با نظریه کارکردهای رسانه‌ای از دیدگاه مرتون و لازارسفلد مطابقت دارد. در این نظریه، یکی از کارکردهای مهم رسانه‌ها تقویت ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی است. رسانه‌های جمعی می‌توانند با بیان کردن شرایطی که باعث انحراف از اخلاق عمومی می‌شوند، هنجارهای اجتماعی را تقویت کنند. به عبارت دیگر رسانه‌های جمعی، با علنی کردن و تبیین انحرافات از هنجارهای اجتماعی، این هنجارها را دوباره تثبیت کنند. در واقع از نظر مرتون و لازارسفلد، رسانه‌ها وظیفه اخلاقی حمایت از هنجارهای اجتماعی و امکان اعطای پایگاه اجتماعی را دارند. رسانه‌ها با انتقال اطلاعات جدید و مبادله افکار و عقاید عمومی، نقش بزرگی را در فرهنگ‌سازی و هنجارآفرینی جوامع به عهده دارند؛ رسانه‌ها در عصر جدید از جمله عوامل تفکیک‌نشده‌ی زندگی روزمره هستند. به طوری که اگر رسانه به نحو صحیحی در راستای فرهنگ جامعه فعالیت کند، می‌تواند موجب ارتقای ارزش‌های انسانی شود و از وقوع بسیاری معضلات و جرائم در جامعه پیشگیری کند. در مجموع می‌توان گفت رسانه‌ها به واسطه کارکرد فرهنگ‌سازی و هنجارآفرینی نقش مهمی در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه دارند.

مطابق با یافته‌های پژوهش حاضر، هشتمین نقش رسانه‌ها در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه، نقش برنامه‌سازی است. هر چند همسو با این یافته پژوهش متناظری به دست نیامد اما قابل تبیین است. بدین گونه که نظریه یادگیری اجتماعی در مقایسه با نظریه کاشت، که مدعی تأثیرگذاری خشونت تلویزیونی بر نگرش‌هاست تا رفتارها؛ نظریه یادگیری اجتماعی، رفتارهای انحرافی را نتیجه تماشای برنامه‌های منحرف می‌داند که به عنوان یک رفتار، آموخته و عمل می‌شود (مهدی زاده، ۱۳۹۲: ۵۹). بدین ترتیب رسانه‌ها با تولید برنامه‌های

اخلاق محور قادرند بر مخاطبان خود تأثیر گذاشته و از بروز رفتارهای انحرافی نظیر رفتارهای پرخطر جنسی پیشگیری کنند.

مطابق با یافته‌های پژوهش حاضر، نهمین نقش رسانه‌ها در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه، نقش بازدارندگی و انگیزه‌زدایی (کنترل) است. هر چند همسو با این یافته پژوهش متناظری به دست نیامد اما قابل تبیین است. بدین گونه که رسانه‌ها با انگیزه‌سازی در مخاطب، می‌توانند ایجاد مشارکت اجتماعی که از عمده‌ترین کارکردهای رسانه‌هاست، را به‌دنبال داشته باشند.

یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد از دیدگاه شرکت کنندگان، آخرین نقش رسانه‌ها در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه مربوط به نقش «چارچوب‌سازی رفتارهای پرخطر جنسی و تولید معنا» می‌باشد. این یافته بر اساس نظریه چارچوب‌سازی (نظریه قابندی یا فریمینگ) قابل تبیین است. بدین گونه که بر اساس این نظریه، رسانه‌ها به مخاطبان می‌گویند درباره ی «چه» فکر کنند و سپس چگونه فکر کردن را نیز در چارچوبی که از پیش ساخته و پرداخته اند، بر آنان تحمیل می‌کنند. چارچوب‌سازی مبتنی بر این فرض است که نحوه توصیف یک موضوع و رویداد در گزارش‌های خبری، بر [چگونگی] درک آن موضوع و رویداد توسط مخاطب، تأثیر می‌گذارد. از این رو رسانه‌های اجتماعی می‌توانند با چارچوب و قاب بندی رفتارهای پرخطر جنسی در افکار عمومی، اولویت مخاطبان را تغییر دهند و دین طریق از رشد و گسترش چنین رفتارهایی در جامعه پیشگیری کنند.

در مجموع بنا بر ملاحظات نظری و یافته‌های پژوهش حاضر، رسانه‌ها نقش بسیار مهم و حیاتی در تغییر و تحولات جامعه به خصوص از منظر پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی نظیر رفتارهای پرخطر جنسی دارند و چنانچه نتایج پژوهش حاضر نشان داد رسانه‌ها با بکارگیری راهبردهایی نظیر آموزش مخاطبان، اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی، جامعه‌پذیری، برجسته‌سازی، حساس‌سازی افکار عمومی نسبت به موضوع پیشگیری، نظارت و مراقبت، فرهنگ‌سازی و هنجارآفرینی، برنامه‌سازی، بازدارندگی و انگیزه‌زدایی (کنترل) و چارچوب‌سازی رفتارهای پرخطر جنسی و تولید معنا این ظرفیت را دارا هستند که از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه پیشگیری کنند. با این حال، باید توجه داشت که رسانه‌ها تنها یکی از عوامل موثر در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی هستند و نقش دیگر عوامل مانند خانواده، مدارس و نهادهای

مربوطه نیز بسیار مهم است. همچنین، تاثیر رسانه‌ها بر رفتارها به دلیل تنوع و پیچیدگی جامعه، متغیر است و نمی‌توان آن را به یک عامل تکی نسبت داد.

پیشنهادها

- مطابق با نتایج پژوهش حاضر مبنی بر نقش آموزشی رسانه در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه، پیشنهاد می‌شود رسانه‌ها اعم از جمعی و اجتماعی این راهبردها را در سیاست‌های برنامه‌سازی و تولید محتوای رسانه‌ای مد نظر قرار دهند: آموزش رفتارهای پیشگیرانه، آموزش مداوم سلامت محور، آموزش مهارت‌های زندگی، آموزش ادراک ریسک فردی رفتار پرخطر، آموزش ارزش‌های سلامت‌محور، آموزش مهارت «نه» گفتن، کمک به رشد فرهنگی و فکری جامعه، آموزش رفتارهای صحیح زیست فردی و جمعی، آموزش مهارت‌های خودمراقبتی و آموزش سبک‌های فرزندپروری مطلوب.
- مطابق با نتایج پژوهش حاضر مبنی بر نقش اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی انواع رسانه در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه، پیشنهاد می‌شود رسانه‌ها اعم از جمعی و اجتماعی این راهبردها را در سیاست‌های برنامه‌سازی و تولید محتوای رسانه‌ای مد نظر قرار دهند: آگاهی بخشی در زمینه پیامدهای (خطرات) رفتار، آگاهی بخشی در زمینه پیامدهای قضایی رفتار، آگاهی بخشی در زمینه جرم‌انگاری رفتار، آگاهی بخشی در زمینه پیامدهای حقوقی رفتار، انعکاس ترسانندگی مجازات، اطلاع‌رسانی از وسعت، دامنه و شیوع رفتار، افشای زوایای پنهان رفتار، انتشار انواع اطلاعات مربوط به رفتارهای پرخطر و ارائه انواع اطلاعات بهداشتی و سلامتی.
- مطابق با نتایج پژوهش حاضر مبنی بر نقش برنامه‌سازی انواع رسانه در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در جامعه، پیشنهاد می‌شود رسانه‌ها اعم از جمعی و اجتماعی این راهبردها را در سیاست‌های برنامه‌سازی و تولید محتوای رسانه‌ای مد نظر قرار دهند: تقویت گروه‌ها و کانال‌های اجتماعی مجازی با محوریت پیشگیری، پوشش رسانه‌ای خطرات مربوط به ارتکاب رفتارهای پرخطر جنسی، تولید محتوای رسانه‌ای با محوریت پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی، برنامه‌سازی در حوزه تکریم ازدواج و خانواده و تولید برنامه‌های اخلاق محور.

منابع

- اسولیوان تام. (۱۳۸۵). مفاهیم کلیدی ارتباطات. میرحسن ریشزاده، تهران: فصل نو.
- البرزی، صدیقه؛ موحد، مجید؛ احمدی، علی یار و طبیعی، منصور. (۱۳۹۸). مطالعه رفتارهای پرخطر جنسی و عوامل اجتماعی و فرهنگی مرتبط با آن در میان جوانان شهر شیراز. *دوفصلنامه مطالعات جمعیتی*، ۵(۲)، ۱۸۴-۱۵۷.
- بیابانی، غلامحسین. (۱۳۹۲). نقش رسانه در پیشگیری از جرم. *فصلنامه رسانه*، ۳(۳)، ۳۳-۴۲.
- پورمنافی ابوالفضل، قربانی ابراهیم. (۱۳۹۷). پیشگیری نوین: نقش رسانه مجازی در پیشگیری از گرایش به مواد مخدر در فضای سایبر. *فصلنامه علمی اعتیاد پژوهی*، ۱۲(۴۹)، ۲۲-۹.
- تاجور، آذر؛ پورطهماسبی، سیاوش و هوشنگ، حامد. (۱۳۹۰). نقش و کارکرد رسانه‌ها در بروز و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی. *همایش هجوم خاموش، جهاد دانشگاهی، تهران*.
- رضاقلی زاده، بهنام. (۱۳۹۹). بررسی آسیب‌های اجتماعی نوجوانان و نقش رسانه در پیشگیری و کنترل آن. *فصلنامه رسانه*، ۳۱(۱)، ۱۴۷-۱۶۶.
- سعادت، موسی. (۱۳۹۶). تبیین جامعه شناختی عوامل موثر بر بروز رفتارهای پرخطر (مورد مطالعه جوانان ۱۵-۳۴ ساله شهر تبریز). *رساله دکتری جامعه شناسی مسائل اجتماعی ایران*، دانشگاه کاشان، دانشکده علوم انسانی.
- سعادت، موسی. (۱۳۹۹). مطالعه جامعه‌شناختی نقش فرایند اجتماعی در تبیین رفتارهای پرخطر. *پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران*، ۹(۲)، ۱۰۹-۱۳۴.
- سورین، ورنرو جیمز، تانکارد. (۱۳۹۷). *نظریه‌های ارتباط جمعی*. ترجمه علیرضا دهقان، تهران، نشر دانشگاه تهران، چاپ نهم.
- فتاحی، علی، امین بیدختی، علی اکبر، دانایی، ابوالفضل. (۱۴۰۰). ارائه الگوی مدیریت رسانه‌های جمعی در مدیریت بحران‌های اجتماعی (مورد مطالعه: تلویزیون). *مدیریت بحران*، ۱۰(۱)، ۱۱۳-۱۲۵.
- فرانس، ال. (۱۳۹۶). *فهم جوانی در مدرنیته متأخر*. تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
- قربانی، علیرضا و خسروی، مصطفی. (۱۳۹۶). رفتارهای پرخطر پیامد عضویت در شبکه‌های مجازی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه پیام نور مرکز گنبد کاووس). *مجله بررسی مسائل اجتماعی ایران*، ۸(۲)، ۱۹۶-۱۴۹.
- قیصری، زهرا؛ صاحب‌دل، حسین و ابراهیم پور، مجید. (۱۴۰۰). بررسی اثربخشی روان‌درمانی انگیزشی بر رفتارهای پرخطر (رفتار جنسی، خشونت) دانش‌آموزان. *مجله علمی پژوهان*، ۱۹(۳)، ۳۳-۲۷.
- لیتل جان، استیفن. (۱۳۸۴). *نظریه‌های ارتباطات*. مترجم: مرتضی نوربخش و همکاران، تهران: انتشارات جنگل.

محمدی، شهرام؛ بیژنی میرزا، طیبه؛ حاتمی، مهدی. (۱۳۹۷). نقش خانواده، مدرسه و رسانه در پیشگیری از وقوع جرم با تأکید بر معیارهای بین‌المللی حاکم بر تعهد دولت‌ها در آموزش افراد. *تدریس پژوهی*، ۶(۴)، ۲۳۸-۲۵۸.

مک کویل، دنیس و ویندال، سون. (۱۳۸۸). *مدل‌های ارتباطات جمعی*. مترجم: میرانی، گودرز، به کوشش دفتر پژوهش‌های رادیو، تهران، انتشارات طرح آینده

مهدی زاده، سید محمد. (۱۳۹۱). *نظریه‌های رسانه: اندیشه‌های رایج و دیدگاه‌های انتقادی*. تهران: نشر همشهری، چاپ اول.

مهرداد، هرمز. (۱۳۸۸). *مقدمه‌ای بر نظریات و مفاهیم ارتباط جمعی*. تهران: فاران.

نایی، هوشنگ و جدیدی، وحید. (۱۴۰۱). بررسی رابطه بین سواد رسانه‌ای و رفتارهای پرخطر (رابطه جنسی و فرار) بین جوانان، تهران: دهمین کنفرانس بین‌المللی علوم انسانی، اجتماعی و سبک زندگی

ویندال، سون؛ سیگنایزر، بنو و اولسون، جین. (۱۳۸۷). کاربرد نظریه‌های ارتباطات. ترجمه علیرضا دهقان، تهران: جامعه‌شناسان.

- Alborzi, S., Movahed, M., Ahmadi, A. Y., & Tabiei, M. (2019). Study of risky sexual behaviors and related socio-cultural factors among youth in Shiraz. *Demographic Studies Journal*, 5(2), 157-184. (In Persian)
- Bayabani, G. (2013). The role of media in crime prevention. *Media Quarterly*, 24(3), 33-42. (In Persian)
- Boyer T. (2016). The development of risk-taking: A multi-perspective review. *Developmental Review*. 26(3): 291-345.
- Chong, M., & Choy, M. (2018). The social amplification of haze-related risks on the internet. *Health Communication*, 33: 14-21. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27901352/>
- Cockerham, W. C. (1999). *Health Lifestyles in Russia, Social Science & Medicine Disease*, London: Polity Press, p 56.
- Cockerham, William C. & A. Rutten & T. Abel (1997). "Conceptualizing Contemporary Health Lifestayle: Moving Beyond Weber", *The Sociological Quarterly*, 38 (2): 321-342.
- Copen, Casey E.; Brookmeyer, Kathryn A.; Haderxhanaj, Laura T.; Hogben, Matthew; Torrone, Elizabeth A. (2022). *Sexually Transmitted Diseases*, 49(1), 99-104. Dodson CV, Scull T, Schoemann AM. (2023). A Six-Month Outcome Evaluation of Media Aware Parent, a Parent-Based Media Mediation and Sexual Health Communication Program to Promote Adolescent Sexual Health. *J Health Commun*. 11:1-14.
- Fattahi, A., Amin Bidokhti, A. A., & Danaei, A. (2021). Presenting a model of mass media management in social crisis management (Case study: Television). *Crisis Management*, 10(1), 113-125. (In Persian)
- Fisher HH, Eke AN, Cance JD, Hawkins SR, Lam WK. (2018). Correlates of HIV-related risk behaviors in African American adolescents from substance-using families: Patterns of adolescent-level factors associated with sexual experience and substance use. *Journal of Adolescent Health*. 42(2):161-9.

- Foley JD, Venable PA, Brown LK, Carey MP, DiClemente RJ, Romer D. (2019). Depressive symptoms as a longitudinal predictor of sexual risk behaviors among African-American adolescents. *Health Psychol.* 2019;38(11):1001-9
- France, A. (2017). *Understanding youth in late modernity*. Institute for Culture, Art and Communication. (In Persian)
- Gheysari, Z., Sahebald, H., & Ebrahimpour, M. (2021). Investigating the effectiveness of motivational psychotherapy on students' risky behaviors (sexual behavior, violence). *Pajouhan Scientific Journal*, 19(3), 27-33. (In Persian)
- Ghorbani, A., & Khosravi, M. (2017). Risky behaviors as consequences of membership in virtual networks (Case study: Payame Noor University students in Gonbad Kavous). *Journal of Social Problems of Iran*, 8(2), 149-196. (In Persian)
- Huang, H., Xu, Z., Ge, Q. (2023). The Impact of Customized Short Message Service on High-Risk Behaviors Among MSM in China, a Randomized Controlled Trial Study. *AIDS Behav.*
- Johnston L.D, O'Malley P.M & Bachman J.G. (2002). Monitoring the Future National Survey Results on Drug Use. Secondary School Students. *Ethesda, MD: National Institute on Drug Abuse*.1:121-34.
- Karle, A., Agardh, A., Larsson, M. et al. (2023). Risky sexual behavior and self-rated mental health among young adults in Skåne, Sweden – a cross-sectional study. *BMC Public Health* 23, 9.
- Kavota JK, Kamdjoug JRK and Wamba SF. (2020). Social media and disaster management: Case of the north and south Kivu regions in the Democratic Republic of the Congo, *International Journal of Information Management*, Available online 14 January 2020, 102068. Lam T, Stewart SM, Ho L, Force YT, Hong TF. (2001). Prevalence and correlates of smoking and sexual activity among Hong Kong adolescents. *Journal of Adolescent Health*. 29(5):352-8. Prevalence and correlates of smoking and sexual activity among Hong Kong adolescents
- Linres, B.R. (2015). *A Study on Social Media in Crisis Planning in Public Relations*, Congressional Research Unit of America.
- Littlejohn, S. W. (2005). *Theories of human communication* (M. Noorbakhsh et al., Trans.). Jangal Publications. (Original work published 2002). (In Persian)
- McQuail, D., & Windahl, S. (2009). *Communication models for the study of mass communications* (G. Mirani, Trans.). Tarh-e Ayandeh. (Original work published 1993. (In Persian)
- MehdiZadeh, S. M. (2012). *Media theories: Common thoughts and critical perspectives*. Hamshahri. (In Persian)
- Mehrdad, H. (2009). *An introduction to mass communication theories and concepts*. Faran. (In Persian)
- Mohammadi, S., Bijani Mirza, T., & Hatami, M. (2018). The role of family, school and media in crime prevention with emphasis on international criteria governing governments' commitment to educating people. *Teaching Research*, 6(4), 238-258. (In Persian)
- Nayebi, H., & Jadidi, V. (2022). Investigating the relationship between media literacy and risky behaviors (sexual relations and running away) among youth. *10th International Conference on Humanities, Social Sciences and Lifestyle*, Tehran. (In Persian)
- oh, S.-H., Paek, H.-J., & Hove, T. (2015). 'Cognitive and emotional dimensions of perceived risk characteristics, genre-specific media effects, and risk perceptions: The case of H1N1 influenza in South Korea', *Asian Journal of Communication*, 25: 14-32.

- Orr, D., Baram-Tsabari, A. and Landsman, K. (2016). 'Social media as a platform for healthrelated public debates and discussions: the Polio vaccine on Facebook', ", *Israel Journal of Health Policy Research*, 5: 1-11.
- Pittman D, Rush C, Litt S, Minges M, Quayson A. (2023). Psychological distress as a primer for sexual risk taking among emerging adults. *Int J Sexual Health*. 33(3):371–84.
- Purmanafi, A., & Ghorbani, E. (2018). Modern prevention: The role of virtual media in preventing drug tendency in cyberspace. *Addiction Studies Quarterly*, 12(49), 9-22. (In Persian)
- Rezagholizadeh, B. (2020). Investigating social harms among adolescents and the role of media in their prevention and control. *Media Quarterly*, 31(1), 147-166. (In Persian)
- Saadati, M. (2017). *Sociological explanation of factors affecting risky behaviors (Case study: 15-34 year old youth in Tabriz)* [Doctoral dissertation]. University of Kashan. (In Persian)
- Saadati, M. (2020). Sociological study of the role of social process in explaining risky behaviors. *Strategic Research on Social Problems in Iran*, 9(2), 109-134. (In Persian)
- Santelli J, Carter M, Orr M, Dittus P. (2009). Trends in sexual risk behaviors, by nonsexual risk behavior involvement, US high school students, 1991–2007. *Journal of Adolescent Health*. 44(4):372-9.
- Severin, W. J., & Tankard, J. W. (2018). *Communication theories: Origins, methods, and uses in the mass media* (A. Dehghan, Trans.). University of Tehran Press. (Original work published 2001) . (In Persian)
- Staton, M., Dickson, M.F., Pike, E. (2022). An Exploratory Examination of Social Media Use and Risky Sexual Practices: A Profile of Women in Rural Appalachia Who Use Drugs. *AIDS Behav* 26, 2548–2558.
- Sullivan, T. (2006). *Key concepts in communication* (M. H. Rishzadeh, Trans.). Fasleno. (Original work published 1995) (In Persian)
- Tajvar, A., Pourtahmasebi, S., & Hooshang, H. (2011). The role and function of media in emergence and prevention of social harms. *Silent Invasion Conference*, Jahad Daneshgahi, Tehran. (In Persian)
- Windahl, S., Signitzer, B., & Olson, J. T. (2008). *Using communication theory* (A. Dehghan, Trans.). Jameeshenasan. (Original work published 1992) (In Persian)